

de ijs, qui profligata valetudine vtuntur. Vermiculos foeminæ caulibus innasci, propterea eos sterilefcere, qui ederint in vtroq; sexu. In puerperis ab eo cibo comitiales fieri qui vbera infantes hauserint: innocentiorē tamen esse marem, eaq; causa est, ne inter nephastos frutices damnetur. Rami tamen eius vulgo per iura innatāt, & in condimentis peculiarē præbent voluptatē. Coliculos eius ad vsum seruauit antiquitas, conditurq; aceti partes duas & tertiam duræ muriæ recipe ret. Pisces quoq; si ægrotant in piscinis apio viridi recreantur. Apium aliud folio spisso, hirsuto, crispo: aliud raro, expanso, caule item maiore. item aliud caule albo, aliud purpureo, aliud versicolore, sed syluestriore. Hæc Theophrastus putat.

10 Hoc cibo Græci infantium nutricibus interdixerūt, simul quòd vescentes pronius in libidinem ruant: simul quòd in māmīs prouentum lactis extinguat. Cæterum nihil æque suauitatem oris commendare prodiderunt. Si ab ijs estur quibus anima foetet, grauis alitus tædium emendare. Addiderunt meritorias mulieres apium comesse, vt graue virus odoris abigant, oraque sua iucundiozem experirent auram. Cum pane litum sacris mederi ignibus: decoctum insidentibus fotu calculos exturbare: dysenteriam & renes sanare. Epiphoris per se tritum, & cum pane vel polenta impositum mire auxiliatur. Mammarum duritiā impositis folijs emollit. Suauiores aquas potui incoctū præstat. Succus maximè radicis cum vino lumborū dolores mitigat. Eodem iure instillato grauitatem aurium discutit. Semen vrinās ciet, menstrua & secundos partus. Si foueātur semine decocto sugillata reddit color. Cum oui albo illitum, aut ex aqua coctū potūmq; renibus medetur. in frigida tritum, oris vlceribus. Semen vel radix cum vino vesicæ calculos frāgit. Idem datur tribus cyathis ex vino albo. Oculis illitum cum melle, ita vt subinde foueantur, repente succo, alijsq; membrorum auxilio est, quāuis ipsius quoq; visus claritati inimicum esse nonnulli tradiderunt. Feruores stomachi refrigerat, mammarum duritiā mollit, vrinā mouet & crudo & cocto vescentibus. Bibitur succo decoctū cum radicibus ad resistendum venenis, & quæ reddi vomitionibus libeat. Ventrem astringit. Semine vrinās efficacius pellit. Bestiarum quoque ictibus & contra potum spumæ argenti opitulatur, flatūs discutit, miscetur allicientibus somnū medicamentis propter dolores. Vtiliter in the-
30 riacas additur facultates, itémq; eas quæ aduersus tussim conficiuntur.

¶ *Eleoselinum. Oreoselinum. Petroselinon. Hipposelinum, olus atrum. Smyrnion.*

Cap. XLVII.

35 **H**leoselinū Dioscoridi nascitur in humidis locis, apio satiuo maius, vtilitates habens easdem. Plinio id quod sponte nascitur in humidis, helioselinum vocatur, vno folio, nec hirsutum: id quod in paludibus prouenit secundūmq; aquæ ductus, folio raro nec hirsuto, simile apio sapore, figura, odore, nominatur græcis eleoselinon. Homerus eleothrepton vocauit, quasi palustre & humentium alumnum. Franci quantum suspicor *esgrun perselinum* nominant, Italia *maceronem* aut *canneam*: nam palustribus gaudet, folio rariore, cætera prorsus apio cōsimile, odore, sapore, figura, viribus. Eleoselinon est molli folio & caule tenero quod nascitur in lacunis. Vis ei priuata contra araneas. Oreoselinon caule vno prouenit palmum alto, radice prætenui, per ambitum ramulos spargit capitulis

cicutæ, tametsi multo tenuioribus. in ijs semen longum, & acrimoniã gustu præferens, odoratũ, tenue, cumino proximũ. nasci in petrosis montanis amat. Oreoselinon Plinio cicutæ est folijs, radice tenui, semine anethi, minore tamen, in asperis nascitur. hæc genera possunt habere diligentes. Oreoselino fœminæ purgantur è vino. Sumptum in vino semen & radix vrinis & mensuris ciendis efficac. proinde in medicinas quæ lotiũ exigũt, & calfaciendo sunt, miscetur. Explodendus eorũ error, qui oreoselinon, apiũ in môtibus genitũ esse cõtendant: aliud enim genus est, & petroselinon vocatur. Quod petroselinũ dicitur exit in Macedonia crepidinibus præruptis, semine ameos, sed olente magis, gustu acri odoratoque. Id, vt mea fert opinio, Macedonicum cognominant, quoniã in Macedonia frequens optimũmq; nascitur, hortensi longè maius, semine nigro, nõ longè dissimili, odorato gustu cum quodam amarore. Vrinis mensisq; cit, inflationes stomachi atq; coli discutit. Torminibus, laterũ, renum, vesicæ doloribus potum auxiliatur. Adijcitur antidotis quæ lotio mouendo sunt. Præcipuum ad vomitum cas cochlearibus binis succi additis in cyathum marrubij succi, atq; ita aquæ calidæ tribus cyathis. Petroselinum appellant in faxis natum, laudatissimum è Macedonia. Addidere quidam buselinum, differens breuitate caulis à fatiuo, & radicis colore rufo. peculiare contra serpentes potum & litum. Hipposelinon, Romani olus atrum appellant, multo maius est hortensi apio, caule alto, tenero, & quasi depicto lineamētis, folijs longè latioribus, suppuniceis, coma in summo floribus per corymbos cõgesti plena, quæ antequam deflorescat densatur, semine oblongo, farcto, pullo, acuti saporis, odorato, radice & ipsa iucundi odoris & candida, gustu grato, nec crassa. Ea est ni fallor quam vulgus *ache* nominat, cum cubitalem æquet altitudinem, caule concauo, rotũdo, striato, multĩsq; ramulis brachiato, folijs hortensis apij, crassioribus, atris, crispulis, amaris, flosculo candido, loco quo vix minutior inueniatur, coma in corymbos antequam defloreat congesta, radice pro caulis magnitudine parua, alioqui mensis nõ iniucunda. Nascitur in opacis & iuxta paludes. Radix cruda & cocta vescendo est. Estur more apij conditum pro olere. Aliud esse genus quod propriè smyrnion vocetur, constanter Dioscorides defendit, vt paulo post monstrabitur. Theophrastus hipposelino naturam myrrhæ similit reddidit. Nasci vbiq; è lachryma sua, quam nihil differre à myrrha dicunt. Item myrrha sata natum, idem author est Theophrastus. Seritur & radice. Viret ei folium cacumine perpetuum, palustri simile, caule grandi, radice crassa modo raphani, sed nigra, fructu erui maiore, atro. Videtur Theophrastus hipposelini nomine smyrneon intellexisse. Olus atrũ, tradit Plinius, hipposelinon Græci vocant, alij smyrnion. Succũ eius qui colligunt myrrhæ saporem habere dicũt. Id myrrha sata nasci tradit Theophrastus. Hipposelinon veteres præceperant in locis incultis, lapidosis, iuxta macerias seri: nunc & repastinato seritur, & à Fauonio post æquinoctiũ autumnĩ atrũ olus, vt Columella scriptum reliquit. Græcorum aliqui vocant hipposelinon, nonnulli smyrnion. Pastinato loco semine debet conseri, maxime iuxta maceriam, quoniam & vmbra gaudet, & qualicumque conualescit loco. idque cum semel seueris, si non totum radicitus tollas, sed alternos frutices in semen summittas, æuo manet, paruumq; farritionis exigit culturã. Seritur à Vulcanalibus vsq; in Calendas Septembris. Galenus testatur, quod Græci smyrnion vocant, Romæ passim ab omnibus olus

atrū appellari: sic Galenus olufatrū & smyrnion idem esse olus prodidit, vulgare Romanorū secutus nomēclaturā. Plinius & Dioscorides de ijs priuatim vt genere diuersis egerūt. Et profecto lōgo inter se dissidēt interuallo. radix hipposelino cādida tribuitur, & parua: smyrnio foris nigra, intus virēs, crassa. Hæc myrrhā resipit, acris & linguā vellicās, ac mordēs in trāsitu cū manditur: illa iucūdo odore placet, gustu grato. Distāt plurimū colore. nā smyrnij oleris folia in luteū elāguēscūt, hipposelini atro colore nitēt, inde putauerim sibi oleris atri vel pulli nomē arrogasse. Huic itē brassicę semē rotūdū, obnigrū, myrrhā æmulās, aspero gustu: illi oblongū, acuti saporis, odoratū, pullū. Depēdet huic in orbiculatis caulū capi-
 10 tibus: illi in coma cumulatim cōgestū. Differūt etiā natalibus. smyrniō in saxosis collibus & angulis terrenis emicat: hipposelinon in opacis & iuxta paludes exilit. Folia & caules hipposelini dūtaxat cocti mādunf, idq; modo per se, modo cū piscibus. Crudi quoq; seruātur in muria. Semē potū ex mulso fœminas purgat, algētēsq; calfacit & potū & litū. Eodē ad strāgurias vtūtur. Radicis ad omnia eadē
 15 vsus. In vino pota calculos pellit & lūborū dolores. Poto semine torminibus interaneis medetur, itē vrinę difficultatibus decoctū eius ex mulso potū. Rabiosi canis morsibus potū & illitū succurrit. Radicē prius q̄ olus atrū cauliculū ageret, Februario mēse diligēter deterfam, nequid haberet terreni, in aceto & sale cōponebāt: deinde post diē trigesimū eximebāt, & delibratū eius corticē abijciebāt. Cęte
 20 rū medullā eius cōcisam in fidelīā vitreā vel nouā fictilē cōijciebāt, iūsq; adijciebāt quod menthā, vuā passam, & exiguā cepā cū torrido farre exiguo, & melle bene trita reciperet: sapæ vel defruti partes duæ & vna aceti adijciebatur, atq; ita simul omnia cōtundebātur indito fidelīæ operculo. Cōcisę cū suo iure radices, ad-
 25 iecto oleo, promebant. Smyrnion Amano mōte celebratissimū, caulē habet apij stolonēsq; multos, folia latiora, ad terrā infracta, quadantenus pinguia robustaq; iucūdi odoris cū quadā acrimonia, medicatīq; colore in luteū lāguēscēte, capitibus caulū orbiculatis vt anethi, semine rotūdo, simili brassicæ, obnigro, gustu aspero, æmulāte myrrhā tā proximē, vt alterū in alterius vicē cedat. Radix inter acrimoniā odorata, mollis, succosa, mordet gulę trāsitu. Cortex eius foris niger,
 30 intus viridis, & subalbidus. Nascitur in saxosis collibus, humidis locis, & angulis terrenis. Proximē ad sententiā Dioscoridis Plinius smyrnion depinxit, folia apij tradēs habere, latiora, & maxime circa stolones multos, quorū à sinu exiliūt pinguia, ad terrā infracta, odore medicato, cū quadā acrimonia iucūda, colore in luteū lāguēscēte, capitibus caulū orbiculatis vt apij, semine rotūdo, nigro, qui are-
 35 scit incipiēte ęstate. Radix quoq; odorata gustu acri mordet, succosa, mollis. Cortex eius foris niger, intus pallidus. Odor myrrhæ habet qualitātē, vnde & nomē. Nascitur in saxosis collibus & terrenis. Si cuiquā singulas horū authorū tam celebres notas libeat explorare, facile perpēdet eā esse herbā quā olitores nostri *leue-*
 40 *chiā*, & rura *liueche* nomināt. siquidē ea caulē profert apij, stolones multos, folia latiora, pinguia, ad terrā infracta, robusta, cū quadā acrimonia iucūda, colore in luteū lāguido, orbiculatis caulū capitibus vt anethi, semine nigro, rotūdo, acri myrrhæ sapore, ita vt alterū p̄ altero substitui possit. nāq; tota, si nares cōsulant, myrrhæ repræsentat odorem. Radix ei odorata, acris gustu fauces mordēs, succosa, mollis. Cortex foris nigricat, intus ex viridi pallefcit. Smyrneū olus putridis, &
 45 macris, & roscidis feritur, myrrhāmq; radice resipit. E lachryma caudicis sui na-

scitur. Prouenit & radice. Succū eius qui colligūt myrrhæ saporē habere dicunt. Hoc putauerim de eo dici, quod Theophrastus retulit myrrha fata natū, quāq̄ de hipposelino intelligat, nō enim meminit, quātū inuenerim, smyrnij. Caulis in eūte æstate arefcit. Cortice aridi ad obsonia vtunt̄ cū mulso, oleo, & garo. Odor herbe toti myrrhæ, vnde nomē. Hoc petroselinō syluestre vocari scribit Galenus. Vfus eius ex calfacere, extenuare. Vrinā & mēses ciūt folia & radix. Aluū semē fistit. Radix suppuraciones nō veteres, & collectiones discutit: item duritias illita. Prodest cōtra phalāgia, ac serpētes, admixto cachry aut polline, aut apiaastro in vino pota, sed particulatim, quoniā vniuersa vomitiōes mouet, qua de causa nō nunq̄ cū rursus datur. Partus adiuuat & secūdas pellit. Medet̄ tussi & orthopnœæ radix vel semen: itē thoracis, lienis, renū & vesicæ vitijs. Radix autē ruptis, cōuulsis auxiliat̄. Sudores ciet & ructus, ideo inflationē stomachi discutit. Vulnera ad cicatricē perducit. Datur ischiadicis in vino, cū crethmo. Exprimēt succus radicis, vtilis fœminis, thoracis, & præcordiorū desiderijs, calfacit enī, cōcoquit, & purgat. Semē peculiariter hydropicis dat̄ potu, quibus & succus illinēt. Cōcoctiōes facit. Sapore si millima piperi, ideo ad obsonia vtūt̄ cū mulso, oleo, & garo, maxime in elixis carnis. Folia Dioscoridi progātur sale cōdita, & aluū supprimūt. Valet radix contra serpentes. Eadē tussi, orthopnœæ, & angustijs vrinē remedio est. Duritias discutit illitu, & collectiōes suppuratiōesq; nō vetustas. Vulnera reducit ad cicatricē. Feruēs apposita fœtus eiicit. Semē lienis, renū, & vesicæ vitijs cōuenit. Mēses pellit & secūdos partus. Cū vino lūborū dolores mitigat, inflationē stomachi discutit, sudores mouet & ructus, hydropicis & contra febres circuitu repetētes bibitur.

Elaphoboscon. Fœniculum. Hippomarathon, fœniculū erraticū. Cap. XLVIII.

Elaphoboscū caulem emittit fœniculo vel rosmarino similit̄, angulosum, folijs latitudine digitorū duum, vt terebinthi prælōgis, infractis, & aliquatenus asperis, propagines multæ umbellas anethi subluteas sustinet. ipsum quoq; semen anetho simile est, radice tres digitos longa, vnius crassitudine, cādida, prædulci, esculēta. Laudatur in cibis recēs æditus caulis. Plinio elaphoboscon ferulaceū est, geniculatū, digiti crassitudine, semine corymbis depēdentibus simili effigie sed nō amaris, folijs olusat̄ri. & hoc laudatū in cibis. Paucis hodie cognoscit̄ elaphoboscō, etsi frequēs vbiq; reperiatur. Romani cerui ocellū appellarūt, officinē nostrē simul & herbarij, vt rei ipsis noue, nouum indiderūt nomen, gratiā dei vocātes. Sueffionēsis ager herbā copariā nominat, quæ vtatur ad vursa, rupta. Nepe gratia dei, caule profilit fœniculaceo, geniculato, folijs duūm fermē digitorū latitudine, prælōgis, subasperis, infractis. Adnata multa caulis spargit umbellas anethi similes ostendētia, & semina eiusdē, florem subluteū. radice ternūm digitorū longitudinis, & crassitudinis vnius, candida, dulci, apta cibo. Dioscoridis pictura ad vnguē profecto repræsentat, nulla reclamāte nota, herbā quam modo diximus tam insigni nomine gratiā dei vocari, appellationēmq; fecit vnguēto cuidā. Simplicius ceruē monstrauerūt elaphoboscon, quippe fama est hoc pabulo ceruos resistere serpētibus. nā vt nomen sonat græcum, cerui pabulum potes interpretari. Laudatū etiam cibis. Quippe etiam conditum prorogatur ad vrinam ciendam, lateris dolores sedandos, rupta, conuulsa sananda, inflationes discutiendas, coliq; tormenta, contra serpentiū omniumque aculeatorum ictus. Fistulis quoq; radix nitro addito illita medetur. Siccanda

prius in eos vſus eſt, ne ſucco madeat, qui cōtra ſerpentiū iētus eā non facit dete-
 riorē. Produunt hoc pabulo ceruos reſiſtere ſerpētibus. ideo ſemen percuffis in vi-
 no traditur bibendū. Fœniculū Græci marathron, Galli *fœnuillon* appellāt, feru-
 lacei generis, hominī ſq; plerūq; proceritatē ſuperans, caule geniculato, fungoſa
 5 intus medulla, læui exteriori cortice & herbaceo, folio abrotoni, ſed lōgiore mol-
 liorīq; iucūdo odore, muſcario rotundo, amplo, luteo, in orbē radiatim circina-
 to, in quo ſemen nudū dependet, radice candida, craſſa, longa, neq; nō odorata.
 nec in tanta notitia operoſius pingendū. Primo vere ſeritur, & Februario mēſe,
 loco aprico & modice ſaxoſo, ad multa cōditurarū ſpiſſamenta laudatū. Ferula-
 10 cei generis eſt anguibus gratiſſimū, ad condienda plurima cū inaruerit. Fœniculū
 nobilitauere ſerpētes, guſtatu ſenectā exuendo, oculorūmq; aciem ſucco eius re-
 ficiēdo. vnde intellectū eſt, hominū quoq; caliginē præcipuē eo releuari. Colligi-
 tur hoc caule turgēſcēte. In ſole ſiccatur, inungiturq; ex melle. Vbiq; hoc eſt, lau-
 datiſſimū tamen in Iberia è lachrymis fit, & ex ſemine recēti. Fit etiā è radicibus
 15 prima germinatione inciſis. Veteres fœniculū cū legiſſent ſubſectū exponebant
 dum flacceſceret, deinde folia & corticē omnē detrahebāt, caules ſi fuiſſent pol-
 lice craſſiores arūdine ſecabāt, & in duas partes diuidebant, ipſoſq; flores, ne ſint
 immodici, partiri & diduci oportebat, atq; ita in vaſa condi. tū ius quod eſt miſtū
 duabus partibus aceti & vna muriæ infundebatur, paucaſ radices laſeris adijcie-
 20 bāt, & ſpiſſamēto cōtegebāt vt ius ſuperueniret. Medicinē ſatiuo ad ſerpētiū iētus
 & ſcorpionū ſemine in vino ſumpto. Succus & auribus inſtillatur vermiculōſq;
 in his necat. Id ipſum prope cōdimētis omnibus in ſeriē. Quin & cruſtis ſubditur
 panis. Semē diſſolutū ſtomachū adſtringit. Nauſeā ex aqua tritū ſedat. Pulmoni-
 bus & iocineribus laudatiſſimū. Ventre ſiſtit cū modice ſumitur, vrinā excitat, &
 25 tormina mitigat toſtū, lactiſq; defectu potū māmas replet. Radix cū ptifana po-
 ta renes purgat, ſiue decocto ſucco, ſiue ſemine ſūpto. Prodeſt hydropicis radix
 in vino cocta, itē cōuulſis. Illinūtur folia tumoribus ardētibus ex aceto, calculos
 veſicæ pellūt. Geniturę abūdātiā quocūq; modo hauſtū facit. Verēdis amiſſimū
 ſiue ad fouēdū radice cū vino cocta, ſiue cōtrita in oleo illitū. Multi tumoribus &
 30 ſugillatis cū cera illinūt. Radice cōtra canis morſum vt tunſ. Fœniculū Dioſcoridi
 ſiue herbe eſu, ſiue ſemine cū ptifana potō māmas lacte replet. Comæ decoctum
 renū doloribus prodeſt, quippe quod vrinā cōcitet. Cōtra ſerpentiū iētus in vino
 cōmodè bibit. Mēſes elicit. In febribus nauſeā æſtūſq; ſtomachi ex frigida po-
 tū ſedat. Tritę radices, & cū melle litæ, morſibus canū medēt. Succus expreſſis
 35 folijs & caule denſatur in ſole medicamētis quæ ad excitādā oculorū aciē parañ-
 tur. Fit & è ſemine muſteo folijs totis ac ramis ſimul expreſſis ed eadē vtilis. Fit &
 è radicib⁹ prima germinatione inciſis. In Iberia lachrymā reddit gūmi ſimilē. Cau-
 lē ipſum dū floret indigenæ demetūt, & igni admouēt, vt calor vi exudās eiſciat
 quod quæritur gūmi. hoc efficacius oculis q̄ ſuccus. Sylueſtre fœniculum ſati-
 40 uo grādius, ſemen ferēs vt cāchry, radix ſubēſt odorata. Hippomarathron à ma-
 gnitudine cōſtat appellatū, quod aliqui myſineum vocāt, folijs maioribus, guſtu
 aciore, procerius, brachiali craſſitudine, radice candida. Naſcitur in ſaxoſis. Tā-
 tē amplitudinis in Mauritania, vt caulis duodecim cubitis ad ſurgat, craſſitudine
 palmorum quatuor. Officinæ nominant *agreſte fœniculum*, ſatiuo procerius, bra-
 45 chiali craſſamēto, folijs etiā nū maioribus, ſemine miliaceo, radice alba, odorata.

In apricis & petrosis inuenitur. Hippomarathrum ad omnia fœniculo vehemētius. Calculos præcipuè pellit. Prodest vesicæ cum vino leui, & fœminarum menstruis. Efficacius in eo semen quàm radix. Modus in vtroq; quod duobus digitis tritum additur in potionem. Aduersus serpētes nihil Græci hippomarathro efficacius putauere, neq; Nicander ipsum in nouissimis posuit. Stranguriã leuat, fœminarum menses pellit. Aluum sistūt semen & radix. Aduersus animalium percussus bibuntur. Calculos eijcit, regium morbum purgat. Traditur & aliud hippomarathri genus, folio angusto, exiguo & oblongo, seminis rotundi vt coriandrum. Diocles lōgo & angusto folio, semine coriandri repræsentauit. Medicinæ cum eo genere priore communes, verum infirmioris operæ.

¶ *Daucus. Delphinium. Pyrethrum.*

Cap. XLIX.

DAUCO genera tria, Creticum fœniculi similitudine, minoribus, & candidioribus folijs, caule semipedali, capitibus rotūdis vt coriandri. flos cādīdus, semen album, acre, hirsutum & odoratū, radix crassitudine digitali & longitudine dodrātali. Latinis gallica pastinaca dicitur, vulgo *syluestris carota*. In officinis principē retinet appellationem. ea nanq; caule ad surgit pedali, folijs fœniculi sed candidiusculis minoribúsq;, coriani muscario, in quo semen hispidum, milij ferè capacitare, album, feruēs, acre, odoratum, radice digitali crassitudine, bipalmum longa. in apricis petrosis q; nascitur. Alterum vbiq; prouenit, præcipue in terrenis collibus, limitibúsq; & pingui solo, apio simile, feruens, acre & gustanti odoratum. Tertiū genus pastinacę non dissimile, opacāte fastigiū anethi vmbella, semine oblongo & odoratu graui, sapore vt cuminū acri. vtrunq; genus *asininū daucū* herbarijs audio vocari. Theophrastus quartum addit genus lauri specie, colore croci. Plinius tria genera persequitur, licet duo esse cēseat. Probatissima in Creta, mox Achaia. Priori generi folia hirsuta, caulis pedalis, rectus, radice suauissimi gustus & odoris. Reliqua genera passim nascuntur terrenis collibus limitibúsq;, nec nisi pingui solo, folijs coriandri, caule cubitali, capitulis orbiculatis, sepe pluribus q̄ ternis, radice lignosa, & cū inaruerit superuacua. semē cumino simile, prioris milio, album, acre, odoratū omnibus & feruēs. Secundum priore vehemētius est, ideóq; parcè sumi debet. Tertiū genus simile staphylino, semine oblongo, radice dulci. Omnia hæc & æstate & hyeme quadrupedi sunt intacta, nisi post abortus. Galenus & Paulus daucū nihil aliud esse voluerūt q̄ staphylinū syluestrem. Hippocrates daucū Aethiopicū laudat. Daucū refert Galenus agrestem pastinacam nōnullis nominari. Lōga eget coctione vt in esum recipiatur, medicinæ potius q̄ cibo nascēs. Vehemēter vrinā impellit. Creticū magis cōtra serpētes pollet. Bibitur è vino drachma vna, datur & quadrupedibus percussis, aduersatur phalangio, capitis dolori medetur, tussi subuenit, inflationes & ructus gignit, straguriæ medetur drachma seminis. Eius radix in vino pota dysenteriã sistit. Cōtusis & euersis potū duobus obolis in mulsi cyathis tribus subuenit, aut si febris adsit in aqua mulsa. Menses & secūdas potū facillime pellit, straguriã tollit, calculos eijcit. Quæ cōtusa sunt, duritiásq;, & sinus, & omnia infixata corpori extrahit daucū. Omniū generū semen, vt Dioscorides testatur, excalfacit, vrinas & mēses potū exturbat, sedat tormina, inueteratas tusses lenit. Cōtra phalāgiorū ictus in vino

datur bibendū, tumores illitū discutit. Cretici radix ad serpētes vsus eū vino est.

Delphiniū aliqui delphiniada, alij sofandron appellant. rami ab vna radice do-
drantum binūm, nōnunq̄ & maiores exiliūt, circa eos folia pusilla, tenuia, diuisa,
oblonga, delphinis effigie, vnde & nomē. flos violæ albæ in purpuram vergēs, se-
men in valuulis milio simile. Buccinū Romani, teste Dioscoride, vocauerunt, q̄
(vt puto) siliquula cum flore, quem in extrema eius parte promit, buccini effigie
videatur exprimere. Rura nullum, quod potuerimus extorquere, nomen adhuc
indiderūt. Herbarij quidam putāt esse quam *filiū ante patrem* suprā diximus ap-
pellari, q̄ siliquam & intus semen ante floris exitum ostendat, rectius si partus
ante conceptū ab eis appellaretur. Iam audio aptius ab teretis siliquulæ per extre-
mum in expansum florē exeunte, *buccinariam* quadam similitudine dici. siquidem
ea surculis à radice vna pedibus funditur, folijs paruis, tenuibus, intersectis, in-
curuis, longiuscula delphinis effigie, flore violæ matronalis, suppurpureo, semine
in valuulis teretibus exiguo, milio non dissimili. Inuenitur frequens in asperis &
locis totius diei solem accipientibus. Hallucinātur grauius qui delphinium esse
senam Mauritanis dictam existiment, reclamante perquam euidenter totius her-
bæ pictura. Nanq; delphinium folio vestitur oblongo, tenui, repando: sena vero
orbiculari, & velut fœni Græci rotundo. Flos illi purpureus emicat, huic luteus
plane. Illi violæ albæ vel, si mauius, matronalis, huic genistæ potius. Vtrunque ta-
men siliquatur, sed sena tumidū ostendit folliculum membranē, in quo semen
atrum, durū, lentis magnitudine cōtinetur: delphinium vero teretem siliquulam
profert, quæ semen exile, rotundū, milio proximum cōcipiat. Vides itaq; totam
herbæ huius faciē, siliquæ & floris habitum, q̄ maxime cum sena pugnare. Quid
veteribus fuerit sena inter arbores demōstrauimus. Semē delphiniij in vino sum-
ptum, vt nihil aliud, scorpionum ictibus medetur. aiūt enim obiecta etiam herba
captos membris fatiscere, ignauosq; torpescere, semota vero ea sese recolligere.
Nec aliud vtilius delphinio sumi potest contra scorpionū ictus, argumēto proba-
bili, quoniā scorpiones appposito eo torpescant amissa prorsus agilitate, stupētē-
que imprimendis ictibus inefficaces rediuntur, eodem subducto vires ad male-
ficium pristinas resumūt. Habetur & *saluarum* delphiniij genus prioris similitudi-
ne, sed folijs & ramulis longè gracilius, quod idē potest, non tanto tamen effectu.

Pyrethron Romani saliuarem vocant, folia habet gallicæ pastinacæ aut fœni-
culi, capite anethi orbiculato, radicem pollicis crassitudine, gustus ardētissimi &
saluam cientis. Radix officinis satis cognita pyrethri vocabulo, vulgus Gallicū
pedem alexandrinum vocat. nam digitalis est crassitudinis, oblonga, gustu feruens,
qua vulgus vtitur ad extrahendam gingiuarum pituitam. nam quod mansa vel
ore tantum detenta saluæ magnam vim eliciat, saluarē Romanus sermo nomi-
nauit. Reliqua facies quæ est, caule & coma fœniculi, & muscario anethi, in orbe
nostro non visitur. nam quod in Gallia prouenit haud ferè cubito altius, caulicu-
lis teretibus, lentè rufescentibus, geniculatis, folijs longiusculis, angustis, vtrinq;
leniter ferratis, opacante cacumen anthemidis muscario, ptarmicē esse suprā do-
cuimus. Ad dentium dolores pyrethrū in aceto decoquitur vt os inde colluatur.
Ad pituitā oris siccandam tenetur in ore cōmāducatūq;. Sudores inunctis ex
oleo commouet. Vtustis horroribus prodest. Perfriktiones membrorū resolutio
nēsq; mire sanat. Excalfacit & siccāt in tertio, & vt alij volunt, quarto abscessu.

¶ *Libanotis. Libanotis coronaria, rosmarinum. Sphondylion.*

Cap. L.

Libanotis duo genera habet summa, fœcundum & sterile. Fœcundum in duas quoque differentias distribuitur. alterum est cuius semen canchrys dicitur, fœniculi folio, crassiore, orbiculato, in terrâ iacente, caule cubitali, aliquando etiâ maiore, stolonibus multis, quorum à capitibus vmbellæ gestantur, seminis plenæ candidi, & sphondylion similis, rotundi, angulosi, gustu acuto, resinacei, accendentis os cum manditur. Radix alba magnitudinis iustæ, thus redolens. Alterum simile superiori per omnia, sed lato semine atque nigro, sphondylion imitante, odorato, nec feruenti, radice foris atra, intus si frangatur albida. Quod verò sterile appellatur, cætera quidem prioribus simile, verum neque caulem, neque florem, neq; semen fundit, in saxosis & asperis nascens. Libanotis odorem thuris reddit, ob id accepto nomine. Locis putridis & macris ac roscidis seritur semine, radicem habet olusatris nihil à thure differentem, *incensariam* rura, quæ norunt, audio appellare, quòd radix thus, quod *incensum* vocant, redoleat. Quidam eam nomine alio rosmarinum, vt Plinius ait, appellant. Libanotidis duo Theophrastus facit fastigia, fertilis & sterilis. Fertile caule cubitali interdum proceriore, folio palustris apij, multo maiore, semine candido, scabro, oblongo, quod canchrys vocatur: radice grandi, crassa, candida thus redolente. nascitur squalidis & saxosis. Carpitur per messes caulis & semen. Odor vtrique resinaceus, radici & folijs thuris, vnde nomen. Vestibus interposita libanotis tineas abigit. Cum erice lætissimâ nasci Theophrastus tradit, medicamento vlcerum vtilem, & mensibus potam in vino austero & nigro. Semen ad vrinæ stillicidia efficax, & ad aures, argema, & oculorum lippitudines. Lactis vbertatem mulieribus præstat. Sterili folium lactucæ syluestris, & amaræ, candidius & asperius, radice breui, quæ vtrinque purgat. Germen superne vomitionem, quod terræ cohæret inferne deiectione mouet. Vestibus interposita noxios vermes arcet. Radix libanotidis sanat viridis imposita sedis procidentia, condylomata, & hæmorrhoidas. Succus tam fruticis quàm radicis regiû discutit morbum, & ea quæ repurganda sunt. Oculorum aciem exacuit. Semen ad vetera pectoris vitia datur potui: ad vuluas, cum vino & pipere. Menses adiuuat. Podagris illinitur cum loliacea farina. Purgat lentigines, item cū sudor est quærendus. Auet lac in vino potum. Ipsa herba strumis cum aceto linitur. Ad tussim cū melle prodest. Canchrys ex supradicta libanotide nascitur, si fricetur resinosa est. Aduer satur venenis & venenatis, sudorem mouet, tormina discutit, lactis vbertatē facit. Omnium folia Dioscoridi imposita hæmorrhoidas cōprimunt: inflammationes sedis, & condylomata, strumásq; placant: collectiones difficile suppurantes excoquunt. Radix ex melle purgat vlcera, torminibus medetur, serpentium icibus datur bibenda cū vino, menses & vrinas ciet. Tumores lita vetustos discutit. Succus oculorum aciem inunctus exacuit. Semen ad eadem traditur. ad comitiales, vetera pectoris vitia, regium morbum in vino cum pipere pollet. Cum sudor eliciendus est ex oleo linitur: item ruptis, vulsis, podagris tritum cum lolij farina & aceto. Vitiligines ex aceto mistum emēdat. Semine eius quod canchryn non ferat in potionibus vtendum. quippe acrimonia in eo anceps guttur nimis

exasperās. Porro canchrys quæ de suprâ dicto rore gignitur, excalfaciendi vim
habet, & reficcandi quoq; vehementer. ideo smegmatis additur contra fluxiones
oculorum compositis, in qua curatione triduo geritur, ab eo tempore decutitur.

Libanotin comitatur hæc fabula. Libanon fuisse Græci tradunt adolescētem,
5 dijs conuersari solitum, quem inuidia moti homines impie necarunt. Dolens eius
vicem Terra, in fruticem emortuo gentilis cognomēti transtulit, seruato priore
eius ingenio: nec desiderium, quod erga deos habuit, à planta sustulit. Innuunt hoc
verborum inuolucro Græci, thuriferis fruticum odoribus numinibus supplican-
dum, deumq; thure nobis recōciliandum. Libanotis ea quam Romani appellant
10 rosmarinū, & qua nectentes coronas vtūtur, in exilibus virgis folium fert tenue,
crebrum, oblongum, & gracile, intus candicās, extrâ viride, odore graui. vulgus
nostrum, officinæ, rura *rosmarinū* nominant. quo Narbonensis prouinciæ tractus
adeò scatet, vt haud temere lignū aliud vrant. nanq; frutex est topiarius, & idem
coronarius, folio pinnato, herbaceo, subter incano, striato, thuris odore, flore cæ-
15 ruleo, semine atro, exili. Democritus serendum viuiradice & auulsis ramis præci-
pit, sic vt in terra depactum humetur: & iucundum, & grauem, vt idem ait, spirat
odorem, ideo quos animus defecerit recreat. Mense Martio seri debet. Apud nos
areas hortorū eleganter topiario conuestit opere, ita vt nullum nō animal olito-
ris mangonio suffragante confingat. Calfacit. Regiū sanat morbum decoctum
20 in aqua, & antegestiones inambulationēsq; sumptum, ita vt post eas obiter la-
uent, merūmq; bibant qui sumpserunt. Adhibetur hoc acopis & oleo musteo, ven-
trem cohibet. Suffitu tussim & distillationes sedat. & quod in primis nobile, tutā
præstat in pestilentia domum cremati nidore, improbam aëris diluēs perniciem.

Sphondylion Romanis olim herba rutinalis dicebatur. folijs est quadam tenuis
25 platani, cætero similitudine panacis, caulibus magnitudine cubiti, vel etiam am-
plioribus, fœniculaceis, semen in cacuminibus filis effigie, sed duplex & latius, cā-
didū, paleosum, graueolens, flore candido vel pallēte, radice alba raphano simili.
Nascitur in palustribus & vligine cōmadentibus locis. Folia sphondylion insunt
platani diuisura, vt est Plinius author. Semen filis speciem habet, medicinæ tan-
30 tum vtile. Ad eam satis accedere cognoscitur quam rura nostra *panaiam sylue-*
stem vocant, quòd folia panacis habeat, platani diuisura, caules fœniculaceos, cu-
bitali altitudine aut amplius assurgētes, in quorum cacumine semen duplex, se-
seli simile, sed latius, cādidius, & magis paleaceū, grauis odoris, flores eius albi aut
pallentes. gaudet palustribus & vliginosis. In opacis gignitur, sæpe iuxta palu-
35 stria visum. Qui exprimitur succus mirè à muscis expetitur, & similibus. Pitui-
tas aluo deijcit. Bibitur in iocinerum causis, arquato morbo, comitialibus, ortho-
pnoicis, vuluarū strangulatione. Tentatos importuna vi somni, subindēq; cassa-
bundos marcore, suffitu vellicat. Infunditur cum oleo capitibus phreniticorum
& lethargicorum. item capitis doloribus longis. Illinitur cum ruta serpentibus
40 vlcerum. Datur radix contra regium morbum, & in iocineris vitio. Derasa & in
fistulas coniecta callos earum derodit. Succus recētis è flore exulceratis auribus
& purulentis immittitur. Extractus succus & curatus reconditur: sed cum expri-
mitur, integendus, quoniam mirè à muscis & similibus appetitur. Capillos cris-
pos facit peruncto capite. Auribus instillatur. Fœminas strāgulatu vuluæ pressas
45 suffitu reuocat.

¶ *Ferula. Peucedanum, Melanthion, gith.*

Cap. L I.

Alidis ferula nascitur locis atque trans maria, geniculatis per vi-
ces notata scapis. Duo ei genera Theophrastus reddit, nartheca
vocat ad surgentem rectè, nartheciam semper humilem, quæ ab
aliquibus ferulago dicitur. A genibus folia exeunt, grãdia, mollia,
multifida, maxima vt quæq; terræ proxima sunt, caulem ample
ctentia vt arūdines, sed magis scinditur in coliculos, quibus flo-
res lutei, & semen anethi paulo maius insidet. Sed quæ ab imo caule diuiditur in
cacumine foemina putatur. Germinat vere primū folio tum caule, qui ei annuus
est, radice singulari, profunda. Ferulæ lignum omne corticis loco habent, hoc est
forinsecus, ligni autē vice fungosam medullam vt sambuci, nõnullæ inanitatem
vt arundines. Ascribitur arborū generi, quoniam teheritudo eius processu transit
in lignū: propterea Clearchus inter quæstiones lusorias, quas nostri scirpos, Græci
griphos, & ænigmata vocant, ferulā, dicit esse lignum nõ lignū: sicut pumicem,
lapidē non lapidem: & noctuā, volucrē non volucrem. Inter fortunatas insulas,
Norion vocatur, in qua ferulę tantā crescūt amplitudine vt arbores fiant. Earum
nigrę succo amarissimo damnantur, candidæ probātur, vt isipoculētus quoq; sit.
Nulli fruticū leuitas maior, ob id senectuti baculus. Semen ferulæ in Italia cibus
est, cõditur quippe, durātq; anni spatio in vrceis. Caules quoq; decocti eduntur,
cõmendanturq; muria & melle, corymbiā nomināt: sicut racemos eius, quos itē
cõdiunt, corymbos, quibus & in coronas vtebātur. Ignē in ferulis optime seruari
certū est, eāsq; in Aegypto præcellere. Natura ferularū murænis infestissima, mo-
riūtur ea tactæ. Asinis gratissimę sunt in pabulo, cæteris iumētis præsentaneo ve-
neno. qua de causa id animal Libero patri assignabatur, cui & ferula. Ferulam nõ
minus à feruēdo, q̄ feriendo dictā videri facit Hippocrates, qui eam plestinga vo-
cauit. Caules ferulæ stomacho vtilis, sin plures sumpti, capitis dolores faciūt. Ra-
dix denarij pōdere in vini cyathis duobus bibitur aduersus serpētes, & ipsa radix
imponitur. sic & torminibus medetur. Ex oleo autē & aceto contra sudores im-
modicos, vel in febribus proficit. Succus ferulæ sistit aluū, fabæ magnitudine de-
uoratus. E viridi ferula vtilis est medulla ad omnia ea vitia. Ad sanguinē sistendū
decem grana seminis bibūtur in vino trita, vel etiā medulla. Sūt qui comitialibus
morbis ligulæ mēsurā dandum putant, luna quarta, sexta, septima. Alij succum
oculorum claritati cõferre multū existimant. Medulla è viridi coeliacis & san-
guinem excreantibus auxiliatur. Cõtra viperas pota in vino pollet, sanguinem
sistit naribus indita. Semen medetur torminibus. Ex oleo perunctis sudores mo-
uet, Dioscoridi. Caules capitis dolorē edentibus excitant. Inueteratur & sale pro-
cibus. Peucedano caulis est tenuis, macilentus, similis foeniculo densitate, iuxta
terram comosa. flos luteus, radice nigra, succosa, graui odore, crassa. gignitur in
montibus opacis. Incidūtur teneræ radices pro succo cultellis, ita vt quod effluit
cõtinuo in vmbra ponatur, nã sole vires amitteret. In colligendo capitis dolor &
vertigo sentitur, nisi nares prius & caput rosaceo perungātur. Radix succo exē-
pto inutilis redditur. Alius succus è caulibus modo expressis, modo plaga laxatis,
excipitur: verū quod manat inciso eo, minus pollet effectū, quàm quod expresso
colligitur, sed velocius diffatur, exanimaturque. Inuenitur & lachryma thuris

modo concreta, caulibus & radicibus adhærescens. Laudatissimus succus è Sar-
 donia: mox Samothracia, odore graui, colore rufo, gustu feruenti. Plinio proba-
 tissimū peucedanū in Arcadia, mox Samothrace. caulis ei tenuis, longus, fœnicu-
 lo similis, iuxta terrā foliosus, radice nigra, crassa, graui odore, succosa. gignitur
 5 in montibus opacis. Foditur exitu autumnii, placent tenerrimæ & altissimæ ra-
 dices. Hæ conciduntur in quaternos digitos offeis cultellis, funduntq; succū in
 umbra, capite prius & naribus rosaceo perunctis, ne vertigo sentiatur. Alius suc-
 cus inuenitur caulibus adhæres, incisisq; manat. Probatur crassitudine mellea, co-
 10 lore rufo, odore suauiter graui, feruens gustu. Radix in v su est, succus tamē effi-
 cacissimus est, qui resoluitur amaris nucibus, aut ruta. Peucedanū nomen à pinu
 inuenit, vt myrtidanum à myrto. celebrata inter primas herba. Bibitur contra
 serpētes, & ex oleo perunctos tuetur. Anginæ cum coagulo vituli marini æquis
 partibus medetur. Pituitam & bilem detrahit eius radix. Eadem decocta lieni &
 renibus prodest. Caput in dolore peucedano perungi conuenit, ex oleo vel ro-
 15 faceo & aceto. Tepidum hoc confert doloribus qui plerunq; ex dimidia parte
 capitis sentiuntur. Perungunt & radicem sudoris causa eliciendi, quoniam cau-
 stica vis ei est. Peucedano ad recentia vulnera tanta vis est vt saniem ossibus ex-
 trahat. Cum semine cupressi bibitur, si sanguis per os redditus est, fluítq; ab in-
 fernis. Strangulatus vuluæ nidore vstum recreat: laxáturq; suffocationes eo, sed
 20 quidam ammiscent in vino semen cupressi contritū. Potum cum coagulo vitu-
 li marini æquis portionibus comitiales sanat. Phreniticos somnus leuat, qui con-
 tingit eo ex aceto capiti infuso. Succus inflationes & ructus gignit. Idem in io-
 cineris doloribus, pectoris, laterisq; bibitur, si febres non sint. Infantiū ramici &
 vmbilicis eminentibus inungitur. Stomachi vitia sanat. Pleuriticis succus bibi-
 25 tur. Stranguriæ cum melle medetur. Item semine lethargici excitatur vt perhi-
 bent ex euphorbio naribus tactis peucedani succo. Perunguntur eo spastici, teta-
 nici. Ex rosaceo illitū, vt Dioscoridi placet, prodest lethargicis, phreniticis, ver-
 tiginosis, comitialibus, & longis capitis doloribus, resolutis, ischiadicis, conuul-
 sis. In vniuersum omnibus neruorū vitijs, ex oleo acetóq; litum auxiliatur. Ol-
 30 factu respirant vteri strangulatus, veternosi reuocantur, & procidui in somnū
 expergiscuntur, obiecto naribus. Fugantur suffiti nidore serpentes. Aurium do-
 loribus vtiliter ex aceto instillatur. Causis dentium inditur, si dolent. Ad tussim
 cum ouo commode deuoratur. Suspiria, inflationes, tormināq; discutit. Ventrē
 molliter cit, lienem absumit, ægre parientibus singulariter proficit. Solet ad ve-
 35 sicæ cruciatus & renū distentiones bibi. Vuluas aperit. Eiusdē effectus est radix,
 sed infirmior. In v su est & decoctum eius. Arida infriatur sordidis vlcerebus, ve-
 teribus cicatricē obducit. Ceratis & malagmatis excalfacientibus miscetur. Pro-
 batur recens, carie libera: item solida, odorisq; plena. Succus in potiones resol-
 uitur amaris amygdalis, aut ruta, aut pane calido, aut anetho. Peucedanū quinq;
 40 aut sex annos durat. Melanthion Græcis, Latinis gith dicitur, frutex est pu-
 fillus, tenuibus festucis, altitudine digitorum octo vel eo amplius, folijs paruis,
 fenecionis herbæ similibus, multo tamen exilioribus, capitulo summitatibus gra-
 cili, exiguo, forma papaueris, oblongo, interius loculosa distinctione septorum,
 in quibus semen pullum, acre, odoratū, quod & crustæ panis inspargitur. Offi-
 45 cinæ nigellam Romanam appellant, rura nostra poeuretam, quasi piperaceā dicunt.

quòd odoratam piperis modo referat acrimoniam, aut quia piperis vice in multis vtantur. Siquidem exigue fruticat, ramulis tenuibus, nec temere binos palmos excedens, folijs fenecionis sed multo tenuioribus, capitulo in cacumine tenui ceu papaueris oblongo, intercurfantibus interne membranarum, quibus semen includitur odoratum, acre, nigrum, inde *nigellam* cœperunt appellare. Cæterum aliud omnino genus creditur esse quod in segetibus passim nascitur, *nigellæ* cognomento, folijs fere porri, oblongis, prælongo culmo, flore purpureo, semine ac toto frutice maius quàm melanthion, nec odoratū, quare pseudomelanthion vocari potest aut githago. Verum gith, de quo præsens agitur mentio, foliū habet sceniculi, fenecionis sive, florem cæruleum. Odor semini iucundus, nec ubiq; prouenit, quare multis in hortis apud nos feritur. Optimum gith quàm excitissimum est odoris, & quàm nigerrimum. Culices suffitu necat & muscas. Succus eius largius sumenti venenum esse mirari licet, cum semen ipsum inferiore crustam panis cereali sapore condiat gratissimè. Melanthion Cyprium commendat Hippocrates. Melandryon alia est herba in segete pratibus nascens, albo flore, odorata, cuius coliculus iocineri tritū ex vino vetere probabant. De nigella nobis in anthemio nonnihil dictum est. Gith aut melanthion medetur serpentium plagis & scorpionum. Illini ex aceto & melle reperio, incensūq; serpentes fugari. Bibitur drachma cōtra araneos. Distillationem narium discutit tusum in linteolo olfactū. Capitis dolores illitū ex aceto, & infusum naribus mitigat. Cum irino oculorum epiphoras & tumores lenit, dentium dolores cum aceto, vlceris tritum & commanducatum. Lepras & lentigines ex aceto tritum emēdat: difficultates spirandi addito vino potum: duritias tumorēsq; veteres & suppurationes illitum. Lac mulierum auget continuis diebus sumptū. Colligitur succus vt hyoscyami, oculos purgat, vrinam & menstrua ciet. Illigatis tantū granis triginta secundas trahi promittunt. Aiunt clavis pedum mederi tritū in vrina. Dioscoridi capitis dolores illitum fronti discutit: recentes oculorum suffusiones tritū & infusum naribus leuat. Tollit lepras, lentigines, tumores veteres, & duritias illitum ex aceto. Clavos circumsarcificatos extrahit cum vino vetere positum. Dolores vero dentium cum aceto ex hastulis tedæ decocto colluuntur. Latas ventris tineas ex aqua illitum vmbilico depellit. Tusum & linteolo ligatū olfactu destillationes cohibet, menses & vrinas pellit, lac extrahit. Sedat difficultates spirandi addito vino potum. Bibitur drachma vna contra araneos in aqua. Fugantur & incenso serpentes. Largius, vt tradunt, deuoratum interficit.

¶ *Laserpitium.*

Cap. LII.

Ilphio, quod Latini laserpitium vocant, radix crassa multaq;, caulis annuus, altitudine & crassitudine quasi ferulæ, foliū simile apio, quod ineunte vere prosilit, deciduūq; est, eximiū purgando & saginando pecori, carne mirum in modum iucūda. Folio amisso caulis emicat, qui omnibus modis paratus igni manditur, hominēq; diebus quadraginta purgat omni vitio. Semen ei latum, foliaceum. Succus duplex, è scapo caulias vocatus, è radice vi- lior ac putrescens. Radicis cortex niger, qui & detrahitur ad mercis adulteria. Præparatur vero succus admista farina, subinde concutiendo vas, quatenus ad

maturitatem perducāt, id est quatenus sudare desinat & colorem suum capiat. ita inueteratum à situ vendicant & carie, laser vocantes. Perlucidior hic & purior à radice, dilutior à caule, ob id farina inditur vt coeat. Natū ferunt silphiū imbre crasso & piceo, repente madefacta tellure, circa Hesperidum hortos, Syriae tūq; maiorem, septem annis ante oppidum Cyrenarū conditum. Vim autem illam quatuor stadiorum spatio in Aphrica valuisse, rem feram & contumacem, atq; si coleretur in deserta fugientem. Quidam laserpitio radicem fuisse cubitali maiorē perhibent, è cuius medio caput sublime conspiciendūq; tuberet, vnde primum succus ceu lacteus erumpat: supernasci caulem magudarin vocatum, & semen eius quod folium appellant. Folio aurei coloris, quo seminis vice austrinis flatibus decusso à Canis ortu laserpitiū nascatur, eodēq; anno & scapum & radicem aboleri, solum circumfodi, subactum glutūq; fieri. Radices eius recens præfectas ex aceto mandi, pecora non purgari eo, sed si ægrotant aut sanari protinus, quod fere consequitur, aut emori. Prior opinio videtur Persico silphio congruere, multum infra Cyrenaicū nascenti. È Syria quoq; importari maxime solebat, Persico deterius, Medico præstantius. Ea è Theophrasti placitis deprompsimus. Clarissimum laserpitium in Cyrenaica prouincia repertum tradit Plinius: quippe quod ad pondus argenti denarij pendebatur, magnificum in vsu, medicamentisq;. Multis iam annis in terra ea non inuenitur, quoniam publicani, qui pascua conducebant, maius ita lucrū sentientes depopulabantur pecorum pabulo. Siquando inciderit pecus in spem nascentis, hoc deprehenditur signo: oue, cū comederit, protinus dormiente, capra sternutante. Iam ætate Plinij non aliud Romam inuehebatur quàm quod in Perside, aut Media, & Armenia nascitur laser, multo infra Cyrenaicum. Tauros, vt tradunt, inflammat illi tū naribus. Serpentes auidissimas vini admistū rumpit. Præcipitauit se quidam ex alto cum in dentium dolore cauis addidisset inclusum cera. Cyrenaico coagulari lac Varro tradit. Laserpitium Dioscoridi in Syria, Armenia, & Media, & Aphrica nascitur, caule ferulaceo quem maspeton vocāt, folijs apio similibus, lato semine. Caulem Galenus scribit magydarim appellari, quanuis & semē eodē nomine aliquibus dicatur. Aëtius laser à Cyrenaico lacte separauit siue quia laser succus ipse silphij non lac esset, siue quia laseris appellatione Persicum aut Medicum vt cognobiliora, non Cyrenaicum veniret. Laser etiam Græci opon vocāt, quanquam opos manantē herbæ cuiuscunq; succum ex vulnere significet: Cyrenaicum tamen absolute pronunciat, vt Varroni placet, indicat. Post Cyrenaicū authoritas deinde Medico & Syriaco vt Galenus refert. Hippocrates phyllon Libycum & Aethiopicū vocando ipsum silphij semen significat Galeno, & q̄ præ sua latitudine foliaceū sit. Interim phyllon vocat, nec adijcit Lybicū. Radicē huius proprie silphion appellat, caulon vero & eccaulema scapum, id est caulem: vt Herodotus. Solinus satis deprehenditur de silphio loqui quidem voluisse, sed parum quid diceret nouisse, ita salebrosus & desuetus in eo genere sermo eius est. Eius verba de silphio subiecimus, Apud Cyrenēses (inquit) syrpe gignitur odoratis radicibus, virgulto herbido magis quàm arbusculo, cuius è culmo exudat æstatis tempore pingue roscidum, idq; depascentium hircorum inhaeret barbulis. Vbi cum arefactū inoleuit, guttis styriacis legitur ad vsum mensarum, vel medicinæ potius. Dictum syrpicum primum, quia manat in modum

lactis: deinde v su deriuâte, laser nominatum. Post, Asbitæ, inquit, viuunt lasere. hoc aluntur, hoc illis dulce est. Officinis hodie dicitur *asa*, sed graue virus redolet & putrilaginem resipit, vnde foetida cognominatur, quòd recrementum & putris fæx synceri putari potest, aut certe quòd è Media aut Syria conuehitur, quod Dioscoridi grauius olet & putorem planè sapit. Radix laserpitij ex calfactoria est. In cibus ægre coquitur, vesicæ noxia: strumis verò, tuberculis, cū cera aut etiã sugillatis cum oleo amicissima. Ischiadicis medetur cum irino aut Cyprino cerato. Excrescentibus circa sedem tollendis illinitur cum putamine mali punici, & aceto cocta. Venenis potu resistit. Commendatur sapore ad intinctus & iusculenta vt garū. Capitur succus è radice atq; caule, qui scarificatus ijs profluit. Probaturo colore modicè rufo, translucēs, myrrhæ æmulum, odore valens. Damnatur colos porraceus, non fero gustu. Laus est ei qui protinus liquefcens in candorem se diluit. Cyrenaici gustatu solo corpus totum sudore diffluit. Inter omnes olfactu blandissimus, vt gustanti ne os oleat quidem nisi momento. Imbecilliores habent vires qui ad nos è Media vel Syria deuehuntur. Odor ijs virus & putrilaginem resipit. Adulterantur omnes addito sagapeno antequam inarescant. Dolus gustu, odore, aspectu coarguitur: itē, quòd se non soluit gutta aquæ vel salua vt syncerus. Quidam caulem fruticis silphion, radicē magydarin, folia maspetum vocauerunt. Efficacissimus succus, mox folia, deinde caulis. Acrem vim habet, inflationes facit, alopecias cum vino, pipere, & aceto illitus sanat, claritatē oculis præbet, incipientes suffusiones cum melle oblitus discutit, cauernis dentium inditur in dolore, aut linteolo circūdatur cum thuris poliline. Os cum hyssopo & fico in posca decoctis colluitur. Ad canis rabiosi morsum impositus vulnere prodest. Venena telorum & animalium omnium potus & circumlitus loco restinguit. Scorpionū plagis ex oleo linitur. Vlceribus gangræna periclitantibus post scalpellum infunditur: carbunculis cum ruta, & nitro, & melle, vel per se. Clauos & callos pedum circumsarificatis ferro marginibus tollit, subactus cum cerato aut aridæ fici carnibus. Recentes lichenas ex aceto sanat. Excrescentia in carne & polypi cum atramento sutorio vel ærugine aliquot diebus peruncti detrahuntur. Longis faucium asperitatibus auxiliatur: item repentinis raucitatibus, confestim enim dilutus aqua sorbitione fauces purgat, & vocem expedit. Vuam cum melle superlitus cohibet. In angina gargarissatur cum aqua mulsa. In victu sumētibus meliorem præbet colorem. In tussi cum ouo forbili laudatur. Pleuriticis in sorbitiones inspargitur. Morbo regio & hydropicis datur cum fico sicca. Potus in vino cum pipere horrores discutit. Contractionibus neruorum & opisthotonicis oboli mensura bibitur. Hirudines gulæ cohærentes ex aceto gargarissatus decutit. Datur & ijs qui coagulatum lactis forbuerint. Comitiales cum aceto mulso iuuat. Menses cum pipere atq; myrrha ciet. Cœliacis in acino vuæ deuoratus prodest: cum lixiua subitis conuulsionibus atq; ruptis. Resoluitur potionibus cū amaris nucibus, aut ruta, aut pane calido. Foliorum succo eadem sed multo debilius præstantur. Eduntur ex aceto mulso ad arteriæ vitia, præsertim cum vox retunditur. Vescuntur ijs cum lactuca erucæ modo. Alterum genus quod magydaris vocatur natum in Libya, radice silphio simili, minus crassum, minusq; vehemens, fungosum, sine succo. Natura ei quæ silphio. Sed non est silētio dissimulandum, præcipuè cum

in nonnullis compositionibus, veterinariæ medicinæ authores, Gallicum requirunt laſerpitiū, aliquando in Gallia prodijſſe. Et iam quibusdam in locis apud nos inuenitur in hortis hac ſpecie, radix crassa eſt & multa, foris nigricans, intus candida, tuber in ea quæ ſuper terram eminet. Caulis ei fœniculaceus, folium apij in auri colorem langueſcens, ſemen foliaceum, latum, nempe quod figura exile foliolū exprimit, mirāq; flagrat iucūditate. Cum vulneratur caulis profluit lentor modice rufus. Tam radix quàm lachryma ſemenq; ſuauiffimum ſpirāt odorem. Cui, vt rei magnæ authoritatis, illuſtria indiderūt nomina. nanq; modo *angelicā*, modo *ſancti ſpiritus radicem*, modo *Imperatoriam* appellant herbarij, eiq; calfacientem ſiccatoriāmq; vim in tertio ſignāt abſceſſu. Aperit, extenuat, diſcutit, vt iſdem perhibent. Vnicè venenis aduerſatur. Peſtilentiæ populatim ſæuientis arcet contagia. Corpora ab lue peſtifera vindicat, ſi tantū vt adfirmant in ore teneantur. Per hyemem ciceris magnitudinem cum vino per æſtatē ex ſtillatio roſarum liquore ſumpſiſſe ſatis eſt. Nec ſenſurum ea die contagionem pollicentur, qua quis deuorarit, nam vrina & ſudore venenū abigit. Lentitiam pituitæ digerit, quapropter tuſſi, quam frigus attulerit, medetur. Crassa quæ in pectore coierint diſcutit. Herba ipſa in vino & aqua cocta vulnera interna glutinat. Concretum ſanguinem reſoluit, ſtomachum eſu corroborat, cor recreat. Pituitam ſtomachi deiicit, ſaſtidia ciborum diſcutit, & elangueſcētē inuitat appetentiam. Rabioſi canis morſu, aut ſerpentis ic̄tu liberat, ſi contrita cum ruta & melle folia vulnere indantur, dein cocta in vino bibantur. Libidinē extinguit ore ieiuno ſumpta. Laſſitudines reficit, pectus expurgat. Supra febricitātis caput impoſita fertur ad ſe feruorē elicere. Valere contra faſcinationes adfirmant, ſi quis eam ſecum geſtarit. Amaritudinē lenem guſtata reſipit. Vides huic plurima à medicis & herbarijs, qui de ea periculum fecerunt, ſatis laſerpitio cōguere. Sit ergo Gallicum laſerpitium cuius veterarij medici meminerunt. Et ſi quis nares conſulat, inueniet noſtrum laſer, idem quod cōcretus ille ſuccus, quem vocant *bē iūmū*, redolere. nam & docti in ea ſunt opinione, vt quod ab officinis *bē iūmū* ſiue *ben Iudæum* appellatur, laſeris ſit Syriaci genus, dictum, quòd Iudæa parens huius mittat ad nos prolem ſuam. nam probatio ſatis ei fauere videtur. Modice ruſcit, cum frangitur intus candidat, mox tranſlucet, gutta aquæ ſaliuāq; liqueſcit. Sed per omnia adulteratur rei ſaluberrimæ vtiliſſimæque authoritas, ita vt ſynceri vix appareant indices notæ. Cæterum cum nō ad alia temere quàm ad ſuffitus apud nos vſurpetur, odoratæ aſcæ vocabulo venire putant ſeplafæ.

¶ *Sagapenon. Euphorbium. Galbanum. Hammoniacum.* Cap. LIII.

Vccus eſt ſagapenon ferulacei fruticis naſcentis in terra Media. Laudatur tranſlucidum foris, colore ruſo, & cum frangitur intus candido, odore medio inter laſerpitij ſuccum & galbanum, guſtu acre. Noſtrates officinæ interpolato vt conſtat nomine, *ſerapinū* appellant. Sagapenon in hortis quidem naſcitur, ſed medicinæ tantum. Sagapenon, vt Plinius tradit, quod in Italia gignitur, in totum tranſmarino alienatur. Illud enim hammoniacci lachrymæ ſimile, ſagapenion vocatur. Prodeſt laterum & pectoris doloribus, conuulſis, tuſſibus veteribus, præcordiorū tumoribus. Sanat & vertigines, tremulos

opisthotonicos, lienes, lumbos, perfrictiones. Datur & olfactandum in strangulatu vuluæ. Cæteris & potu datur & cum oleo infricatur. Prodest & contra mala medicamenta. Medetur, vt Dioscorides scriptum reliquit, laterum & pectoris doloribus, ruptis, conuulsis, tussibus vetustis. Crassam pulmonū pituitam excigit. Datur comitialibus, opisthotonicis, lienosis: item contra neruorū resolutio-
nem, perfrictiones membrorum, febrium circuitus potione vel inunctu. Menses pellit. Partus cum aqua mulsa potum exanimat. Serpentiū morsus in vino restinguit. Olfactum ex aceto vuluarum strangulatus excitat. Discutit oculorum cicatrices, obtusiones, caligines, suffusiones. Resoluitur vt laser, ruta, & aqua, & amarum amygdalis, aut melle, aut pane calido. Euphorbium. Iuba Ptolemæi pater in Atlante gigni herbam scribit dicato priuatim volumine, quam appellauit euphorbiam, medici sui nomine, & fratris Musæ. spectatur acanthinis folijs. Vis ei tanta est, vt è longinquo succus excipiat, incisæ conto subditur excipulus vtriculo hædino. humor lactis videtur effluere, qui colligunt clarius vident. Gentuli legūt inibi. Siccatus cum coit effigiem thuris habet. Adulteratur hædino lacte, sed discernitur igni, quod enim syncerum non est, fastidiendum odorem habet. Multū infra hunc succum est, qui in Gallia ex herba chamælea granū cocci ferente, vt ait Plinius. Fractus hammoniaco similis est. Accendit os semel gustatum & magis ex interuallo, donec fauces assiccet. Dioscorides euphorbiū arborū generi adscribit, ferulaceūmq; esse testatur, nascēs in Aphrica, monte Tmolio Mauritaniæ, succo madens acerrimo, qui ab incolis propter eximium eius ardorem non sine metu legitur. Quapropter ventriculos ouium elutos, in quos succus profluat, arbori adalligāt, & eminus contis incidunt. Statim vero tanquā è vase quodam magna vis eius in subiectos ventres effunditur. Sed & in terrā quoq; spargi contingit. Liquoris eius duo sunt genera, translucidum veluti permista sarcocolla: alterum vitreo nitore in ventriculis concreuit. Eligendus qui sit perspicuus, vehemens. sed difficile gustus experimentum, vt qui leni linguæ tactu accensum os diu detineat, & qui admota ori omnia, euphorbium resipere faciat. Inuentionem eius Iubæ regi Libyæ Dioscorides refert acceptā. Facit claritatem euphorbiū inunctis. Contra serpētes medetur quacunq; parte percussa, inciso vertice, & medicamento addito. Soluit aluum obolis tribus ex aqua, aut in mulso potū. Lethargicos excitari labor est, hoc præstat euphorbiū. Vt perhibēt naribus tactis peucedani succo suffusiones discutit. Succus is cum bibitur, diem integrum continet feruorē, quapropter melle temperari debet. Et in collyria pro portione additur acrimoniæ. In coxendicū potionibus odoratis effunditur. Squamas ipso die, quo apponitur, eximit. sed linamētis & cera, caro, qua ossa vestiuntur, communienda. Quidam prodidere in serpentium ictibus omne periculum abigi, si quis inciso vsq; ad ossa vertice, succū eum dilutū infundat, deinde vulnus cōsuat. Galenus & Paulus phorbion siue phormion herbā quandam nominant longe ab euphorbio diuersam, cuius folio & semine ad albugines vtātur cum melle. Spicula quoq; corporibus extrahi persuasum est. Datur galbanum Syria in Amano monte è ferula, quam eiusdem nominis resinæ modo stagonitim appellant. Quod maxime laudant cartilaginosum, purum, ad similitudinē hammoniacy, minimēq; lignosum. Adulteratur faba aut sagapenio. Syncerum si vratur fugat nidore serpētes. Galbanū succus è ferula est. Nascitur

in Syria Dioscoridi, metopion vocāt aliqui. Maxime probatur cartilaginosum,
 pingue, similitudinē thuris præferens: item purum, minimēq; lignosum, sed in
 quo nō nihil feminis ferulæ sit ammistū, præterea graui odore, neq; humidum,
 neq; retorridum. Adulteratur faba fracta & hammoniaco. Galbanum à colore
 dictum candido putant, à quo vestis nomē Iuuenali, vulgōq; nautica operimen-
 ta sic vocamus. Galbanum naturam habet excalfactoriam, comburentē, extra-
 ctoriam, discussoriāq;. Menses & partus pellit appositu vel suffitu. Lentigines
 cum aceto & nitro illitum eximit. Per se bibitur ad tussim veterem, anhelitum,
 suspiria, conuulsa. Aduersatur toxicis cum myrrha & vino. Similiter sumptū ab-
 ortus non exeuntes trahit. Imponitur & lateris doloribus & furunculis. Incen-
 sum odore comitialibus subuenit, vuluæ strangulatus excitat, vertigines discu-
 tit. Serpentes vrentium nidore fugantur, nec lædunt perunctos galbano, eōsq;
 succus idem sphondylis & oleo misto necat vel tactu. Dentium doloribus cir-
 cumlitum aut in cauernas additum medetur. Vrinæ difficili prodesse existima-
 tur. In potionem pluribus modis resoluitur, amygdalis amaris, aqua, ruta, melle
 misto, pane calido: itēq; aliter, opio, felle liquido, ære combusto. Qui volunt
 purgatissimum habere, in feruentem aquam demittunt, vt liquecente eo puri-
 tas subsidat & fordes innatent, quas eximunt. Mundo linteo ligatū in fictili aut
 ærea pyxide ita pendeat, vt imum vasis ne tangat, opertōq; vase in feruidam a-
 quam mergitur. Sic enim syncerū, veluti per colum, eliquescet, & lignosum in
 linteo remanebit. Imponitur ischiadicis, laterū doloribus, panis, furunculis, cor-
 pori ab ossibus recedenti. Illinitur cum melle capitis vlcerebus. Purulentis infun-
 ditur auribus cum rosaceo. Odore comitiales & strangulatus vteri suscitantur.
 Strumis, articulorum nodis, dentium quoq; doloribus auxiliatur. Medetur & à
 scorpione percussis. Bibitur in difficili partu, fabæ magnitudine in vini cyatho:
 vuluāsq; conuersas corrigit. In myrrha autem & in vino mortuos partus extra-
 hit. Aduersatur venenis, maxime toxicis cū vino & myrrha. Serpentes fugiunt
 perunctos galbano. Eidem oleo & sphondylis misto necantur. Culices accenso
 galbano fugantur, nocere tamen vrinæ Plinius existimat. Aethiopiæ subiecta
 Africa lachrymam stillat in arenis suis, inde etiam nomine Hammonis oracu-
 lo, iuxta quod gignitur arbor quam metopion vocant, resinæ modo aut gum-
 mi. Genera eius duo, thrauston masculi thuris similitudine, quod maxime pro-
 batur: alterū pingue & resinosum, quod phyrāma nomināt. Adulteratur arenis
 velut nascendo apprehensis. Igitur quā minimis glebis probatur & quā plu-
 rimis. Hammoniacum Dioscoridi frutex est è quo succus eiusdem nominis ca-
 pitur. Sunt qui hammoniacum thymiama vocare malint. Romani guttam ap-
 pellant. Frutex cum radice sua totus agasyllis nominatur. Succus & hic ferulæ
 in Cyrenaica nascentis. Probatur maxime coloratū, non lignosum, sine arenis,
 ad thuris masculi similitudinem cartilaginosum, purum, prædensum, liberum
 sordibus, odore castorei, gustu amaro, quod genus dicitur thrausma. Alterū la-
 pidosius & terrosius, quod nomināt phyrāma. In Africa nascitur proxime Hā-
 monis oraculum ferulaceæ, vt dictū est, arboris lachryma. Panos & duritias ex-
 trahit. Mollit, excalfacit, discutit, aluum potu resoluit, partus expellit. Lienem
 cum aceto drachma vna comminuit. Articulorū & coxendicū dolores emēdat.
 Suspiriosis, orthopnoicis, comitialibus prodest. Humores qui in pectore coie-

rint digerit, si cum melle delingatur, aut cum cremore ptisanæ sorbeatur. Vrinæ pellit cruentas. Tollit & albugines oculorum. Genarum scabritias absumit. Dilutum cum aceto duritias lienis & iocineris imposito sedat. Tosos qui in articulis occalluerunt cum melle & pice illitum diffundit. Lassitudines, & coxendicæ cum dolores eo perungi vtile est, cum aceto & nitro & oleo Cyprino acopi vice. Claritati visus in collyrijs conuenit. Pruritus, cicatrices, albugines oculorū tollit. Dentiū dolores sedat. Efficacius accensum prodest difficultati spirandi, pleuriticis, pulmonibus, vesicis, lienis, cruentæ vrinæ, ischiadicis potum. Sic & aluum soluit. Articulis & podagræ cum pari pondere picis & cere cum rosaceo coctū auxiliatur. Maturat panos, extrahit clauos cum melle, sic & duritias mollit. Lienis cū aceto & cera Cypria, vel rosaceo efficaciter imponitur. Lassitudines cum aceto & exiguo oleo perunguntur.

¶ Sarcocolla. Glaucium. Glutinum. Ichthyocolla. Cap. LIIII.

Arcocolla lachryma est arboris in Perside prodeūtis, thuris pollini similis, colore subrufo, amara gustanti. Sarcocolla vocatur arbor fundēs gummi pictoribus ac medicis vtilissimum, simile pollini thuris, & ideo candidum quàm rufum melius. Natura eius glutinare vulnera, fluxiones oculorū sistere. Miscetur emplastris. Adulterant gummi permisto. Sarcocolla vetustate nigrescit, melior quo candidior. E' spina reddi putāt cum quadam acrimonia dulcem. Illinitur infantibus. Cū vino tusa supprimit fluxiones. Glaucion in Syria, Parthia nascitur humilis herba, densis folijs ferè papaueris, minoribus tamè fordidioribusq; odoris tetri, gustus amari cum astrictione. Granū habet crocei coloris. hoc in olla fictili luto circumlitum in clibanis calfaciunt, deinde exempto succum exprimunt eiusdem nominis. Hinc temperatur collyriū, quod medici diaglaucion vocāt. Dioscoridi glaucion succus fit ex herba, quæ circa Hierapolim Syriæ nascitur, folijs fere cornuti papaueris, fastidiendi odoris, gustus amarioris, succo multo crocei coloris. Huius folia indigenæ fictili olla in clibanis calfaciunt egelidis, donec flaccescant, deinde exemptis ac tuis succum exprimunt glaucion vocatum. Hodie dicitur officinis omnibus ferè *memitha* barbaro Mauritanorum nomine. nāq; defertur ex Hierapoli Syriæ succus, legiturq; vt volunt, ex herba croceo succo madente, folijs per terram sparsis, corniculati ferè papaueris, pinguibus, odore graui, gustu amaro. Folia semifrigidis clibanis calfaciunt dum marcescant, dein contusis exprimunt succū. Sed recentiores quidam iam è cornuto papauere hunc eliciunt succum, vt nihil profecerit Dioscoridis attestatio in mentione papaueris illius, qui hoc genere fieri glaucion putantes, falli quadam foliorū cognatione censet, cum alioquin magno periculo hac in parte hallucinentur, quòd papaueris huius natura potius erodendo sit, glaucij vero multo mitior refrigerando ferè. propterea ex illo collyrium iumentorū oculis adhiberi solet, ex glaucio humanis. Glaucij vsus ad oculos, cum inter initia refrigeret. Succus foliorū si terantur aduersus epiphoras, quæ vniuersæ vno cadunt impetu, auxiliatur. Lactis quoq; vbertas intermissa restituitur. sumitur huius rei causa, cum aqua. Glutinū siue gluten, Gallico non aliter quàm Græco vocabulo, *colla*. Præstantissimum fit ex auribus taurorum & genitalibus, sed

adulteratur nihil æque, quibus vis pellibus inueteratis & decoctis. Rhodiaceum vero fidelissimū, eoque medici & pictores vtuntur. Lignosum improbatum. Contexti par est & reliqua glutinū genera. Auro glutinum est santerna, ferro argilla, æris massis cadmia, laminis alumen, stagnū æramentis, stagno argentū, marmo-
 5 ri & plumbo resina, plumbū nigrum albo, album ipsum sibi. Est & glutinū auri cū inducitur ligno leucoporū, siue leucophæon vocatum, ex pluribus composi-
 tum, sinopidis Ponticæ selibra, filis lucidi pondo decē & melini græciensis duo-
 bus mistis, tritisq; vnā per duodecim dies. Habetur & gluten librariū ex simila
 & polline. Habetur Dioscoridi Rhodiaceū, quod fit ex tergoribus bouum, translu-
 10 cēs & candidum, niger colos damnatur. Aceto resoluitur ad lichenas & lepras,
 quæ summa in cute cernuntur. Dilutū aqua efficaciter prodest ambustis, nec pu-
 stulas fieri patitur. Cum melle atq; oleo subactū ferruminis vice glutinat. Me-
 detur dentibus fabrile glutinum in aqua decoctū illitūmq; & mox paulo detra-
 ctum, ita vt confestim colluantur vino, in quo decocti sint cortices mali punici
 15 dulcis. Ichthyocolle piscis appellatur, cui glutinosum est corium, indeq; no-
 men glutino eius, quod ex corio, alij ex ventre putant fieri. Ichthyocolle inuen-
 tum est Dædali. Laudatur candicans & carens venis squamisq; & quæ celerri-
 mē liquescit. Madescere debet concisa in aqua & aceto nocte ac die, mox tun-
 di marinis lapidibus, vt facilius liquecat. Dioscoridi vter est cetarij piscis. Lau-
 20 datur è Ponto candicans, modice aspera, minime scabra, & quæ celerrimē colli-
 quescat. Hanc Galli *collam buccæ* vocant, quod oris ieiuna saliuā diluere glutinan-
 dis rebus soleant. Alij *collam moruæ*, ita enim cetaceum vocant piscem, quo fre-
 quētissime vescantur, cuius glutinoso ventre & corio glutinum fieri inter om-
 nes cōuenit. Quare verisimili coniectura colligi potest, piscem quem Gallicū
 25 vulgus appellat *moruam*, ichthyocollam græcis fuisse nominatū, cum fere totus
 inter coquendum in glutinū lentescat, siccatusq; in idem coalescens redit. Vti-
 lem eam in capitis doloribus adfirmant, emplastris mistam, & tetanothis, quæ
 cutem in facie extendunt & erugant. Lepras emendat.

¶ *Aparina. Alysson. Atractylis.*

Cap. LV.

30 **A**parinam, alij omphalocarpon, alij philanthropon vocat. Specta-
 tur pluribus ramis, exilibus, quadrangulis, asperis circa eos folijs
 in orbē collatis per interualla rubiæ modo. flos albus, semen du-
 rum, candidum, rotundum, à medio leniter concauum, vmbilici
 35 effigie. Ipsa herba prætereuntiū vestibis adhærescit. Vtuntur, vt
 ait Dioscorides, hac pastores in lacte coli vice excipiendis, si qui
 substiterint, pilis. Plinius ramosam repræsentat, hirsutā, quinīs senī sive in orbem
 circa ramos folijs per interualla. Semen rotundum, durum, concauū, subdulce.
 Nascitur in frumentario agro, aut hortis, prati sive, asperitate vestiū tenaci. Offi-
 cinæ & herbarij hodie nominant *aspergulam*, rectius forsitan *asperulam*, q̄ aspe-
 40 ritate attingentiū vestimentis pertinaciter hæreat. aliqui *ruellam*. Rura non incon-
 cinniter *grateronem*, quod tractantium eam manus sua mordaci scabritia scabat.
 nam ramosa est herba, quadrangula, ex interuallis orbiculato foliorū ambitu, &
 veluti stellatim decussato vt in rubia. Flos albus, semen durum, rotundum, con-
 cauum, album, vmbilici figura. Omphalocarpon inde dici putatur Dioscoridi,

zz.j.

ab vmbilici similitudine quam semē præfert. Et philanthropos à nonnullis dicta,
 quia (velut amici solent) commeantiū lacinijs obhæreat. Hippocrates, vt Gale-
 nus putat, philistion & philetæron appellat. Aliqui lappam, non tamen eā in qua
 non euidens, sed occultus flos maturescit: & intra se semen germinat, velut ani-
 malia quæ in se pariunt, vt viperæ. Sed ea de grandiore lappa debēt audiri, quæ
 etiam adhærescit, & in ipsa flos nascitur nō euidens, sed intus occultus, & intra
 se id, quod in ea lappa notabile inuenitur, cōcipiat. In aparine vero flos albus e-
 micat, exiens non conditus, semen vmbilici forma protuberat, canaliculatū &
 omnibus conspicuum. Illius lapparū tantum non foliorum tenacitas, huius her-
 bæ totius asperitas vestibis adhærescit. Aliud floris genus est, quod in Parthis na-
 sci tradit Apollodorus, philadelphum appellatum, ex argumento, quod rami e-
 ius ex interuallo sponte coeant ceu animantes, post digrediantur, concipiant, &
 pariant. Huius tenuissimis virgis reticulatim compositis, atq; ita confitis, hor-
 torum septa impenetrabili compage fieri. Aparine efficax contra serpentes se-
 mine potio ex vino drachma, & cōtra phalangia. Sanguinis abundantia ex vul-
 neribus reprimunt imposita folia. Succus auribus infunditur. Trita folia in face
 vini collecta strumas discutiūt. Succus è semine, caulibus, folijs in dolore suffun-
 ditur auribus. Idem contra phalangia, & serpentes in vino bibitur. Alysson
 Plinio distat à rubia, folijs tantū ramisq; minoribus. quippe nomē accepit, quod
 emorsos à cane rabiem sentire non patitur potum ex aceto alligatūmq; . Mi-
 rumq; est quod additur, insaniam conspecto eo frutice sanari. Plinio id existima-
 tur alysson esse quod officinæ rubiam minorē appellant, quod folijs tantum mi-
 noribus & ramis dissideat. Dioscoridi cremiū est vnicaule, subasperum, folijs ro-
 tundis, iuxtaq; fructus figura duplicis peltæ, semen complexus modice latū. Na-
 scitur in montanis gracilibus. Ea propius accedere videtur ad eam quam *rusti-*
cam cannabim vocant herbarij. Siquidē fruticosa herbula est, vnicaulis, folijs per
 initia satis rotūdis, vbi adoleuit oblongis, & per ambitum leuiter serratis, fructu
 duplicium scutorum effigie, in quo est semen quadam tenuis latum. In mon-
 tibus & asperis emicat. inuenitur quoque frequenter in pratis. Plutarchus tra-
 dit tam manuum contactu, quàm oculorum conspectu rabiei periculo pro-
 fus eliberare. ideóque iuxta ouilia & equilia commodissime seri, vt armenta &
 greges tueantur, inde ductum nomen. Author est Aëtius, quosdam existima-
 re hanc herbam nihil differre à sideriti heraclea, quæ propter vias vbique nasci-
 tur, purpureo flore, folijs crassioribus. Nomen duxit, q̄ mirum in modum opi-
 tuletur ijs quos in rabiem actus canis momorderit. Ea est tertia inter siderites
 à Dioscoride monstratas. Sed & Phocion grammaticus folio eam suppurpureo
 describit, quod & sideritis habet tertia, vt Dioscorides author est. Alysson ab
 hac sideriti plurimum differre euidentiū est, quàm vt debeat probari. quippe
 cum ea sideritis folio sit coriandri, à radice numerosis cauliculis, palmaribus,
 teneris, læuibis, in rubore candicantibus, flore purpureo, paruo, gustanti ama-
 ro. in vineis & macerijs inuenitur, vulgo *pastoris acus*, vt existimo, dicta. Sunt qui
cruciale herbam vulgo dictā pro alyssō demonstrant. sed interest, flos alyssō can-
 didus, cruciali vero luteus. Exilius est huic semen quàm alyssō, minus etiam, an-
 gulofo caule, folijs per interualla quaternis, vnde nomen: alyssō Plinij pluribus.
 Cæterum impudentius falluntur, qui alysson pro ea capiant quæ *lilialis* vel *liliago*

rustice vocatur, folio quadam tenuis & flore lilij purpureo. Alysson censetur dictum, quod rabiem canum defendat. Nomen ei quoque datum Galenus scribit, eo quod à cane demorsos minime lymphari patiatur. Decocti succus singultus qui sine febris sint potu discutit, vel si in ore tantum contineatur, olfactetur. Lentigines & tædia cutis in facie tritum emendat cum melle. Commorsos à cane rabiem sentire non finit contusum adalligatumque. In domo quoque suspensum salutare habetur, amuletumque contra fascinantium maleficia creditur & hominum & quadrupedum generi. In linteo rubro circumdatum iumentorum morbos abigit. Aculeatarum generis atractylis est, similis cnico, longioribus multo folijs, in cacumine virgularum, cætero fere nuditas aspera. Utuntur ea mulieres pro fusco. Summitatibus capitula imminet spinosa, flos luteus, certis locis purpureus inuenitur, radice tenui, superuacua. Atractylis acanacea est, id est conceptu floris, sede, fructuque spinoso. Eadem erat quæ acarna, nisi candidior esset, & nisi decerpta cute sanguineum succum funderet, qua de causa phonos vocatur à Theophrasto, odore etiam grauis, sero maturiscente semine, nec ante autumnum, quanquam id de omnibus spinosis dici possit. Acarnæ spina pro folio est, ut inquit Theophrastus, cneco similis urbano, colore tantum rufo, pingui succo. Atractylis duæ species, vna mitior & cneco satiuo similior, caule rectiore, ac rigido, exili. itaq; pro colu antiquæ mulieres utebantur. Hanc proprie atractylida nominabant, semine candido, grandi, amaro. Altera hirsutior, torosiore caule, quasi sonchi, & qui penè serpat humi, semine minuto, amaro, frequenti, piloso, ut Theophrasto placet. Sed quæ sint hæ duæ iam nobis ostendendum est. Prior ab officinis sylvestris dicitur *cartamus*, à rusticis *sanguen hominis*, quod vulso ramulo cruorem modicum profundat, & ideo quoque *sanguinea virga* quibusdam nominatur, nonnullis *fusus* aut *colus agrestis*. nanque cnico non dissimilis frutex, spinosus, sed candidior, folijs in summitate virgarum longioribus, magna caulibus parte nuda asperaque, qua fœminæ profusis antiquitus utebantur. Capitula in cacumine aculeata, herbacea illi capillatur coma. Flos luteus, aut in pallorem languescens: quanquam & quibusdam locis purpureus spectetur. radix tenuis, superuacua. Adde, quod si cum adoleuit ramulum vel folium libeat auellere, è plaga cruentus humor manabit, qua conditione, androsæmon ab Aëtio vocatur, odore grauis & pestem denuncians. Posterior *cardus benedictus* & officinis omnibus & vulgo nominatur. nam ut Theophrasti utar verbis, hirsutus est, caulibus soncheis, torosis, humi reptantibus. nanque propter sui mollitiam veluti sessilis caducusque solo procumbit, semine minuto, frequenti, amaro, & pilis barbato. Flos ei luteus emicat alterius more. Cum vel folium vel ramulus eruitur profluit è vulnere cruor. id quod in cneco & ijs duobus atractylidum generibus notabile cernitur. Atractylidis folia, semen, comæ, trita cum pipere atque vino contra scorpionum venena præbent auxilium. Fertur ab ijs percussos, quandiu teneant eam herbam, non sentire cruciatum, simul cum deposita reciprocare sensum doloris. Valet aduersus fungos. Et ne verbosius de humili altera disputetur, negant pestis experiri contagia, qui aut cum cibo vel potu præsumpserit. Iam correptis magno fore remedio sibi vulgus persuasit.

Asclepias. Polycnemon. Clinopodium. Leontopetalon. Teucrion.
Chamædryas, triffago. Leucas. Cap. LVI.

Asclepias, alij cission, alij cissophyllon, ramos habet longos, folia hederæ, radices numerosas, tenues, odoratas. Floris virus graue, semen securidacæ. nascitur in montibus. Plinio folia hederæ habet, ramos longos, radices numerosas, tenues, odoratas. Floris virus graue, semē securidacæ. Inuenitur in montibus fruticosa herba, ramis oblongis, folio hederaceo sed amplexicaule, graui floris odore, semine securidacæ, radice numerosa, tenui, odorata, sed vulgo nullum habet nomen quod potuerim extorquere: quibusdam tamen placebat *hederalem* nominari. In vino radices torminibus medentur, & cōtra serpentium ictus. Folia mammarum vuluarumq; vitijs, etiam si cacoëthe sint, illinuntur. Polycnemon furculosa est herba origano similis, semine pulegij, multis geniculis, sine vmbella, sed dependentibus paruis veluti acinorum corymbis, odore acri, iucundo. Polycnemon appingitur Plinio cunilæ bubulæ similis, semine pulegij, furculosa, multis geniculis, corymbo odorato, acri & dulci odore, quæ ferro factis vulneribus commanducata imponitur, quinto die soluitur. Bibitur ad stranguriam, & rupta cum vino. Vulneribus glutinandis recens aut arida efficaciter ex aqua linitur. Vsu compertum est, ramulis huius contritis & in vino albo datis, magnum præsidium adferri lymphationibus. Clinopodium furculosa est & hæc, pedis altitudine. Nascitur in petrosis, folijs serpylli, floribus per interualla marrubij similitudine, speciem pedum lecti præbentibus, vnde nomen auspicatur. Clinopodium Plinio quod alij cleonicon, alij zopyron, alij ocymoides appellant, serpyllo similem, furculosam, palmi altitudine. nascitur in petrosis orbiculato florum ambitu, speciem lecti pedum præbēs. Non desunt, quibus herba orbiculata vulgo dicta, serpyllo similis, etiam si non serpat, aut eadem aut propinqua esse videatur: quoniam orbiculato florum ambitu à Plinio tradatur. Dubitationem facit Dioscoridis adiectio dicentis, ex interuallo marrubij similitudine flores in ea cerni, quod quidem in ea quæ dicitur orbiculata non inuenitur, sed continua florum series subalbentium, acinis in summo ternis quaternisve, radice fibris multiplici. Potius ad eam clinopodium accedere videtur quam officinæ vocant *montanum pulegium*, quod fit folijs serpylli, floribus per interualla furculos coronantibus, vt in marrubio, altitudine fere pedali, in petrosis nascens. Bibitur clinopodium ad conuulsa, rupta, strangurias, serpentium ictus. Item decocti succus menses trahit & partus. Verrucæ continuis diebus bibentium decidunt. Multis experimentis confessum est ramulos eius ad tertias decoctos ex vino albo mederi correptis furore. Leontopetalon Italia papauerculum, & leoninum semen appellat, caule semipedali, aut etiam maiore, alis numeroso, quarum cacumine in siliquis semina ciceris modo bina ternaque continentur, flore puniceo, simili anemones, folio brassicæ, diuiso, papaueris forma. radix nigra similis rapæ, strumosa, tuberculis quibusdam ceu nodis articulorum eminentibus. nascitur in aruis frumentario agro. Plinio leontopetalon, alij rhapeion vocant, folio brassicæ, caule semipe-

dali, alæ multæ, semen in cacumine in siliquis ciceris modo, radix rapæ similis,
 grandis, nigra. nascitur in aruis. *Pata leonis* officinis & herbarijs hodie dicitur,
 caule palmari, furculoso, brassicæ folio, papaueris modo resecto, flore ruben-
 te, semine ciceris magnitudine in siliquis contento, radice nigra, rapæ simili, tu-
 5 berosa. Radix aduersatur omnium serpentium generibus ex vino pota, nec a-
 lia res celerius proficit. Datur & ischiadicis, & subter in aluum inditur. Teu-
 crion virgas habet multas, herbæ trissagini similis, folio tenui, ciceris amplitu-
 dine. Prouentus eius in Cilicia. Plurimum iuxta Gentiada Cissadémque. Teu-
 crion hoc, vt puto, ramis hyssopi describitur à Plinio, furculosa, folio fabæ.
 10 Colligi florentem adhuc iubent, adeo florere non dubitant: maximèq; ex Ci-
 licijs & Pisidijs montibus commendant. Dicitur eadem teucra. De hemioni-
 tide, quam Teucer inuenit, & ideo teucrion cognominata, scribendum alibi
 nobis erit. Mihi planè videntur hallucinari, qui teucrion eam esse herbam con-
 tendant, quam vulgus appellat *inuersam fabam*, cum furculosa repræsentetur,
 15 ramis hyssopi, folio fabæ. Cæterum, vt supra docuimus, folio est portulacæ, &
 ramis eiusdem, ita vt telephium esse & pictura & vires satis ostendant. Recens
 teucra in posca vel sicca deferuefacta potu lienem efficaciter consumit: item
 ex aqua linitur. Pota arida & decocta, quantum manus capiat, in aceti heminis
 tribus lienem medetur. Ad vulnus illinitur eadem cum aceto, aut si tolerari non
 20 possit, ex fico vel aqua. Iocineri bibitur recens drachmis quatuor in poscæ he-
 mina. Serpentium plagis imponitur cum aceto tantum. Chamædryn Ro-
 mani trissaginem appellauere, quidam & hanc, similitudine quadam, teucrion.
 statura tota digitorum quatuor altitudinem non excedit, in petrosis & aspe-
 ris nascens, folijs paruis, effigie & diuisura quercus, amaris, flore penè purpu-
 25 reo, exili. carpitur prægnans semine. Chamædryn herba est Plinio quæ Latine
 trissago dicitur. aliqui eam chamædropen, alij teucram appellauere. Folia ha-
 bet magnitudine mentæ, colore & diuisura quercus. Alij ferratam, & ab ea
 ferram inuentam dixere, flore penè purpureo. Carpitur prægnans succo, pe-
 trosis gaudet. Officinis Græcum nomen insedit. *Querculam* vel *ferratulam* vul-
 30 gus nominat, palmum altam, folio exili, quercus similitudine, per ambitum ser-
 rato, odorato, amaro, flore purpureo, semine in singulis calyculis atro. Ita ex
 inspectu herbam graphice depinxi, quæ chamædryn officinis nominatur. Theo-
 phrasto statura vix palmum excedit, odorata atque suavis est. Folia fert quæ-
 rus. Trissaginis folia ad rupta & vulnera in oleo trita profunt: depascentia vl-
 35 cera compescunt. Semen bilem extrahit, oculis auxiliatur. Albugines, vt idem
 tradit Theophrastus, tritum in oleo folium emendat. Aduersus serpentium ve-
 nena potu illitúq; efficacissima: item stomacho, tussi vetustæ, pituitæ in gula co-
 hærescenti, ruptis, conulsis, lateris doloribus. Lienem consumit. Vrinam & men-
 ses cit, ob id incipientibus hydropicis efficac, manualibus scopis eius in tribus
 40 heminis aquæ decoctis vsque ad tertias. Faciunt & pastillos terentes eam ex a-
 qua ad supra dicta. Sanat & vomicas & vetera vlcera, vel sordida cum melle. Fit
 vinum ex ea pectoris vitijs. Foliorum succus cum oleo caliginem oculorum dis-
 cutit. Ad splenem ex aceto sumitur. Excalfacit perunctione. Dioscoridi recens
 decoquitur ad conuulsos, tussientes, ad duritias lienis & vrinæ difficultates. Cit
 45 menses, & partus extrahit. Ex aceto pota lienem absomit. Serpentium venenis

ex vino tam potu quàm illitu remedio est. Trita digeritur in pastillos ad supra dicta. Purgat vetera vlcera cum melle. Caliginem oculorum emendat. Natura eius calfacere. Leucas montana latioribus folijs quàm satiua est, acrior & amarior, semine quod minus gratum sapore habet. efficacior quoque quàm satiua. Leuce mercuriali herbæ similis, noménq; ex causa accepit, per medium folium transcurrente linea, quare mesoleucon quidam vocant, forsitan (vt verba Plinij vsurpem) eadem sit quæ leucas appellatur. Speciem eius authores non tradunt, nec aliud quàm syluestrem latioribus folijs esse, efficaciorē hanc, semine acriore. Sed profecto inuenitur in cultis & frequenter in vitibus, nonnunquam in montanis, herba qua vulgus per inopiam meliorum olerum vesciatur, folio mercurialis herbæ, per cuius medium alba linea non transcurrit, sed totum argenteo candore nitet. In quo genere grandior apparet, quæ in syluestribus emicat, *atriplicem rusticam* vulgus nominat: vt fortè leucas ea esset, & ea per cuius medium candida transcurrit litura, & ob hoc mesoleucon dicta, potius leucographis, vt nomen videtur sonare, quasi candido versu vel stylo notabilis obsignetur. Verum leucographis qualis esset scriptum non inuenitur, quod magis est mirandum, quoniam utilis proditur sanguinem excreantibus tribus obolis cum croco: item celiacis trita ex aqua & apposita, profluuiio foeminarum, oculorum quoque medicamentis, & explendis vlceribus quæ fiunt in teneris partibus corporis. Leucas contra omnia marina venena efficax est. Leucæ succus fistulas sanat.

¶ *Lychnis coronaria. Liliū.*

Cap. LVII.

Lychnis coronaria Romani genicularem siue ballariam vocāt, florem habet violæ albæ magnitudine, sed purpureū. necitur ad corollas. Lychnis æstate floret. Plinius quodam loco flameam cognominat, alibi rosam græcam. Non nisi in humidis locis prouenit, nunquam excedens quinque folia, violæ magnitudine. Amerias rhizotomus lychnim è Veneris labro natam putauit, cum à Vulcano compressa lauit se. Præstantissimam haberi in insulis Cypro, Lemno, Strongyle, Erice, Cytheris. Galli *candelariam* vocant. nam hæc fruticosa est, lanuginosis flagellis, folijs angustis & canis, flore purpureo, inodoro, violæ matronalis effigie, flammeo colore. hinc coronis inserta, igneo miscans aspectu, oculorum aciem obtundit. Quod & Moderatus Columella hoc innuit senariolo,

„ Nunc veniat quauis oculis inimica corymbe.
Haud temere alibi quàm in humidis nascitur. Nam & corymbion vocari Dioscorides testatur: taurion etiam dici scribit. Alia tamen est, quæ *taura* vulgo nominatur siue *tora*, flore cæruleo, folio rotundo, radice polypodij hirsuta, & vermibus nigri effigie. venenosa herba. Cui per antipathiam naturæ exaduerso occurrit *antitora* cognomine, folio rotundo. Lychnis syluestris satiux omni ex parte similis est, cuius radicem Asiani boliten vocāt, à nostris accipitrinum pedem appellari scribit Dioscorides. quanquam *accipitrinus pes* apud vulgus est quæ *corneola* quoque dicitur, folio salicis ferè pusillæ, flore subluteo, cum siliquis ciceri similibus, & in ijs semen. Inficere capillos dicitur colore rubro. Qualis autem

fit pes miluinus dicta Columellæ, inter herbas quæ in vsum colligi & reponi oportet, ipse non explicuit. Satiua lychnis aduersus scorpiones è vino bibitur semine. Syluestris sumitur semen ad extrahendâ bilem per aluum denarijs duobus. Scorpionum naturæ tam contraria est, vt admota ea torpescere immobiles factos existiment. Liliū Franci *lissum* appellant, caule simplici, tricubitali, comoso, folijs longis, *satyrj* effigie, ex herbaceo nitentibus, radice bulbosa, flore emaculati candoris, calathi forma, extrinsecus striato, resupinis per ambitum labris, luteis emicâtibus ex fundo calycis apicibus, alterius quàm flos odoris. Liliū Græci perhibēt è Iunonis lacte natū respersa terra. nanq; cum Herculem, quem ex Alcmena sustulerat Iupiter, immortalitate vellet donare, Iunonis dormiētis vberibus admouit, & cum lacte se repleisset, post suctū digressus, mamma copiose profluxit. quod in cælo à puero profusum est, galaxiam, id est lacteam effecit viam: quod humi sparsum est, liliū florem lacteo colore nitentem creauit. Ob id à nostris *Iunonia rosa* dictum videri potest. Nicander Veneris charma quasi volupe cognominari à quibusdam cecinit. In Co insula ex Alexandri statua enatam in capite ambrosiam Carystius, quæ nihil aliud sit quàm liliū, memoriæ proditum reliquit. Nascitur è lachryma sua liliū inarescente, cum defluxit, vt olusatrū. Februario mense liliorum bulbos ponimus, vel lilia iam ante habita sarrimus summa diligentia, ne oculos circa radicem nascentes, & minores bulbos sauciemus. qui à matre subtracti, atq; in alios digesti ordines, noua liliata formabunt. Albo nihil est fœcundius, vna radice quinquagenos sæpe nutrite bulbos. Liliū rosæ nobilitate proximum, ideóq; Iunonis rosa dicitur. Nulli florum proceritas maior, interim cubitorum trium, languido semper collo, non sufficiente capitis oneri. Candor eius eximius, folijs foris striatis, & ab angustijs in latitudinem se paulatim laxantibus, effigie calathi, resupinis per ambitū labris, tenuique filo & semine stantibus in medio crocis. Ita odor colórque duplex, vt alius calycis, alius staminis. Differentia angusta. Raro duplex caulis in lilio, singulis caulibus lilia modo singula modo plura sustinentibus, quod rarius est. Pandit se vel detractum parenti, etiam si tristius & exilius. Liliij quadruplex genus in Theophrasto. primi flos vere cum viola sæpe alba paulopostve postea erumpit, hoc proprie ab eo crinon, hoc est liliū appellatur. Alterum genus lirion vocat, vere quidem omnino florens, verum serius cum narcisso, fortèque hoc sit quod à Plinio liliū trans maria nuncupatum est. Tertium æstate floret, cerinthūmq; priuatim vocari putant. Quartum genus, quod item lirion Græci nominant, autumno floret, emicâtque primis imbribus. Est & rubens liliū fatis apud nos frequens, differēs à purpureo. Probatissimum in Antiochia & Laodicea Syriæ, mox Phaselide quartum locum obtinente. Florem liliij nascētis in Italia cynorrhodon vocari Plinius est author. quod & Hippocrates accepit, cum rubentia cynorrhoda fœminarum purgationibus commendat in vino. Caule gemino purpurea visuntur aliquando, carnosiore tantum radice, maiorisque bulbi, calyx herbaceus. Post Aequinoctium autumnii florent. Purpureis calyces herbacei, cætera eadem quæ candidis. Lilia purpurea monstrificis hominum ingenijs fiunt. Colliguntur mense Iulio scapi arescentes, liliâque suspenduntur in fumo, deinde nudantibus se nodulis in fæce vini nigri macerantur, vt colorem accipiant, atque ita in scrobiculis feruntur. Sic, vt Anatolius est

author, purpurea fiunt lilia, Deni vel duodeni eorum scapi in fasces, vel scopas
 vna colligati, dum floruerint, fumo suspenduntur, qui radículas vel bulbos ini-
 bi iacent: cumque pangendi tempus appetiuerit, in face vini nigri macerantur
 dum infecti colorem contraxerint purpureum, eoque intinctu affatim saturen-
 tur, mox scrobiculis deponuntur, effusa largius face, & ita flores nascentur pur-
 purei. Lilia, vt idem Anatolius testatū reliquit, totum annum viridia durabunt, si
 cum occlusa silent, necdum patentia dehiscunt, decerpta, nouis fictilibus non pi-
 catis indito diligenter operculo recondantur. sic clausa perpetuū annum vege-
 ta manebunt. Sed vt intermedio tempore ad vsum promuntur, statim ad so-
 lem producta, cum senserint eius calorem, aperta panduntur. Cæterum vt vi-
 cissim & varijs temporibus flores pariant lilia, bulbi ita feruntur, vt aliqui duo-
 decim digitorum altitudine obruantur, alij octo tantum, alij quatuor duntaxat
 profunditate mergantur, sic diuersis diebus dabunt lilia. quod & in alijs flori-
 bus fieri pollicetur. Rubra lilia fieri idem adfirmat author, si inter cortices cin-
 nabaris infundatur, hac tamē obseruatione, ne bulbi quouismodo vulnerentur. 15
 Et si quemuis alium colorem ebiberint, par erit eum referre, quo delibuta fue-
 rant lilia. Mirumque ita tingi aliquid vt nascatur infectum. Liliū rosæ nobis
 litati proximum quadam cognatione vnguenti oleique, quod lirinon appella-
 tur, & impositum etiam maxime rosas decet, medio prouentu earum incipiēs.
 Liliij radices multis modis florem suum nobilitauere. Contra serpentium ictus 20
 ex vino potæ valent, & contra fungorum venena. Propter clauos pedum in vi-
 no decoquuntur, triduoq; non soluuntur. Cum adipe & oleo decoctæ pilos ad-
 ustis reddunt. Cum mulso potæ inutilem sanguinem cum aluo trahūt. Lienī &
 ruptis profunt, & mensuris fœminarum in vino decoctæ. Impositæq; cum mel-
 le neruis præcisīs medentur. Lichenas, lepras, & furfures in facie emendant. eru- 25
 gant corpora. Folia in aceto cocta vulneribus imponuntur: epiphoris testium in
 melle cum apollinari herba & tritici farina. Semē illinitur igni sacro, flos & folia
 vlcera vetustati imponuntur. Succus qui flore expressus est ab alijs mel, ab alijs
 syrium vocatur, ad molliēdas vuluas vtilis. Sudores mouet, suppuraciones con-
 coquit. Liliū rosam Iunonis à Latinis appellari Dioscorides adfirmat. Flos venit 30
 in coronas. Ex eo fit oleum quod ab alijs lirinū, ab alijs susinum appellatur, ad e-
 molliēdos neruos, priuatimq; vuluarum duritias. Folia serpentium percussibus
 imposita medentur: seruefacta adustis profunt. Eadem ex aceto inueterata vul-
 neribus opitulantur. Succus cum melle & aceto æreo vase coquitur, conuenien-
 ti remedio vetustati vlcera, & ad recentia vulnera. Radices tostæ cum rosaceo 35
 sanant ambusta, vuluas emolliunt, menstrua fœminarum impellunt, vlcera cica-
 tricibus claudunt. Impositæ cum melle neruis præcisīs & luxatis partibus au-
 xiliantur. Vitilignes emaculant. Contra lepras & furfures & manantia capitis
 vlcera confricantur. In facie ceterum emendant, & erugant corpora. Testium in-
 flammationes tritæ cum hyoscyami folijs & farina tritici admotæ mulcent. Il- 40
 linuntur ignibus sacris folia. Sunt & lilia purpurea, vt quidam perhibent, lauda-
 tissima oleo faciundo in Syria & Pissidia Pamphiliæ.

Ballote. Melissophyllon. Marrubium. Stachys.

Cap. LVIII.

Allote caulibus ad surgit quadrangulis, nigricatibus, hirsutis ferè, ab vna radice numerosis, folio marrubij sed maiore, penè rotundo, piloso, cingente per intercapedines caulem, apiastrum similitudine, graueolente, ideóq; & melissophyllon hanc aliqui vocare, orbiculato florú ambitu, qui in rotæ speciem candidi scapos verticillatim obducant. Balloten alio nomine meláprason

Græcis appellari Plinius tradit, herbã fruticosam, angulosis caulibus, nigris, hirsutis, folijs vestiëtibus, maioribus quàm porri, & nigrioribus, graueolëtibus. Nec video qui possim tueri partes Plinij, qui balloten folijs porri, maioribus nigrioribusq; depinxit, cum Græci omnes, melamprasion id est marrubium nigrú, sine vlla controuersia cognominât. nec folia ei sunt porracea, sed marrubij, aut apiastrum. Deceptum affinitate nominum constat, prason pro prasion legëtem, qui error ei ferè fatalis fuit. idémque committitur in herba stachye. Ballote omnibus officinis *marrubiastrum* aut *nigrum marrubium* appellatur. nam propter vias nascitur aspectu barbaro, odore graui, fruticosa, dodrantalibus ramulis, alterno florú seminisq; contextu per interualla coronatis, folio marrubij, squalidiore, flore purpureo. Vis eius efficax aduersus canis morsus ex sale folijs tritis imposita: item ad condylomata, coctis cinere, in folio oleris. Purgat & sordida vlcera cum melle.

Folia in cinere feruido continentur dum flaccescant, reprimendis condylomatis.

Melissophyllon, alij melitænam, Romani apiastrum aut citraginem nominât, dictum ab apibus, quòd ea herba plurimum lætëtur. Cauliculi eius & folia ballotæ similia sunt, maiora hæc duntaxat tenuioraq; nec perinde hirsuta, citrúmq; olentia. Galli *melissam* vocant, ballotæ similem, folio tantum maiori, læuiori, citri odore. Melissophyllon apiastrum ab Hygino vocari cœpit eruditissimo alioqui viro, sed quem omnes hac in parte damnant, & quod magis mirere, sequãtur tamen. Nam & Marcus Varro ita eam appellat, & Dioscorides ita Latinis nominari testatur. In coronamenta hæc folio venit. Adeo autè nullo flore magis apes gaudët, vt si perungãtur aluearia eo, nõ fugiant, & copia eius examina facile contineantur. Horú itaq; causa serere melissophyllon oportet, itém quòd ad ipsum apes conueniant. Citraginem & hanc à Latinis vocari Dioscorides adfirmat, ab odoris similitudine. nanq; si nares consulantur, citrium malum olebit. Palladius apium vasa, quibus recipiuntur, perfricanda citragine præcipit, & vnctã manu succo melissophylli reges requiri, vbi globos apium frequëtiores videris. Sic videtur melissophyllon à citragine distinxisse, sed quàm recte nescio. Præsentissimum est contra ictus apum, vesparúmq; & araneorum remedium: item scorpionum. Pollet contra vuluarum strangulationes addito nitro: contra tormina è vino. Folia eius strumis illinuntur, & sedis vitijs cum sale decocta. Succus fœminas purgat, inflationes discutit, & vlcera sanat. Articularios morbos sedat, canisq; morsus. Prodest dysentericis veteribus, & cœliacis, orthopnoicis, lienibus, vlceribus thoracis. Caligines oculorum succo cum melle inungi eximium habetur. Folia Dioscoridi in vino sumpta medëtur ictibus scorpionum, araneorum, & canú. Eorundem decocto fouentes eadem sequitur vtilitas. Fœminas insidentes decoctum purgat. Idem in dentiú dolore colluitur. Dysentericis quoq; pro-

dest iniectum. Contra fungorum strangulatus folia cum nitro bibuntur. Tormi-
nibus auxiliantur & orthopnoicis delinctu. Strumas cum sale discutunt. Ulcera
purgant, articularijs doloribus illinuntur. Eo Galenus, non nisi marrubij inopia,
vtendum censet Marrubium Græcis prasion dicitur. frutex est ab vna radice
ramosus, modice hirsutus, albicans, virgulis quadratis, folio pollicis magnitudi-
ne, quasi rotūdo, hirto, rugoso, gustu amaro. semen & flores asperi quadam ver-
ticillorum specie cohærentes per interualla caules coronāt. nascitur in rudibus,
& collapsis ædificijs. Officinis & vulgo nomē seruauit. Notius quàm vt indican-
dum sit. siquidem singulari radice, angulosis ramulis fruticat lanuginosum, fo-
lijs ferè orbiculatis, incanis, hirtis, odoratis, amaris, lacteo flore, verticillato cin-
ctu scapum ex interuallis amplectente, cui succrescit teres & asperū semen. Du-
plex Theophrasto genus. vnū folio herbaceo & incisuris altioribus ferrato, vn-
guentarijs, vt idem ait, ad quædā quæsito. Hoc officinæ *prasion viride* nomināt.
Alterū folio rotundiore, vehemēter squalido vt saluia, & obscurius ferrato. Hoc
candidum interpretor: quāuis non desint qui hoc balloten, illud candidum ap-
pellent, quòd medicinę cōgruant in Plinio. Cæterum quod officinæ *viride prasion*
ostendunt, coma est herbacea, ferratori, crenisq; profundioribus, reliqua candi-
do simile, eiusdemq; naturæ. Castor marrubij duo genera tradit. nigrum quod
magis probat, candidum in ouum inane succum adijcit, his ipsūque ouum in-
fundit melle æquis portionibus, tepefactum vomicas rumpere, purgare, perfa-
nare promittēs: illitis etiā vulneribus à cane factis tusa cum axungia veteri. Mar-
rubium pleriq; inter primas herbas commendauere. Huius folia semēque con-
trita profunt contra serpentes, pectoris & laterum dolores, tussim veterē. Iis qui
sanguinem reijciunt eximiē vtile scopis eius cum panico decoctis, vt asperitas
succis mitigetur. Imponitur strumis cum adipe. Sunt qui viridis semen, quātum
duobus digitis capiāt, cum farris pugillo decoctum, cum exiguo olei & salis, for-
bere ieiunos ad tussim iubent. Virilium vitijs tustum cum melle mire prodest. Li-
chenas purgat ex aceto. Ruptis, conualsis, neruorum contractionibus salutare.
Potum aluum soluit cum sale & aceto, menstrua & secundas mulierum extra-
hit. Arida eius farina cum melle ad siccam tussim vtilissima: item ad gangrænas
& pterygia. Succus vero articulis, è naribus morbo regio, minuendæq; bili cum
melle prodest: item contra venena inter pauca potens. Ipsa herba stomachum &
excreationes pectoris purgat, cum iride & melle vrinā ciet: cauenda tamen exul-
ceratæ vesicæ & renū vitijs. Succus claritatem oculorū adiuuare creditur. Huius
folijs in aqua decoctis, aut expresso recentibus succo, tabidi, suspiriosi, tussien-
tes cum melle sanantur. Crassa pectoris pituita cū iri sicca reijcitur. Menses mu-
lierum cunctantes, & secundæ pelluntur. Difficiles partus excernuntur. Datur ad
serpētium morsus, & pocula venenata. Vesicam renésque lædit. Folia cum mel-
le illita fordida vlcera purgant, pterygia nomásq; cohibent, laterum dolores mi-
tigāt. Succus folijs contusis exceptus & sole coactus ad eadem pollet: cum melle
litus oculorum claritatem exacuit, regiū morbum per nares cōminuit. Aurium
dolores infusus aut per se cum rosaceo discutit. Stachys frutex marrubij simi-
litudinem refert, paulo tamen longioribus folijs, pluribúsq; præterea modice
hirsutis durisque, iucundi odoris. Virgulæ in eo ab vna radice plures exiliunt,
candidiores quàm marrubium. Montes & aspera diligit. Rura nostra *rusticam*, vel

montanam, vel mollem saluiam: herbarij nauiculam, alij coronatā herbam appellant, quoniam verticillato florum ambitu, & orbibus spicarum caules cingētibus coronatur, vnde & stachys græce dicta putatur. Officinis nullum inuenit nomen. nanq; frutex marrubio similis conspicitur sed altior, folia ferens numerosa, hirsuta, incana, prædura, odoris non iniucundi, emicantibus ab vna radice pluribus virgis marrubio candidioribus. Nihil hac frequētius in asperis & montibus inuenitur. Plinius ei porri similitudinem reddit, prason pro prasion legens, deceptus nominum vicinitate, odoris iucundi, coloris que in luteum inclinati. Excalfacit. Pellit menses & secundas foliorum decocto in potum dato.

¶ Phyllitis. Phalangion. Trifolium.

Cap. LIX.

Phyllitis folijs prouenit lapathi, longioribus duntaxat adultioribusque, modo senis modo septenis, interius læuor, auersis exiles annexos ceu vermiculos præferens. In opacis hortisq; nascitur austeri gustus. Caule, flore, semine deficitur. Dioscorides ab aliquibus lapathon agreste, id est syluestrem rumicem tradit appellari. quapropter foliosus cespes in radicibus ædificiorū ac parietum nascens, phyllitis dici poterit, folijs rumicis, longioribus, senis aut septenis, quæ parte anteriore læuia cernuntur, à tergo pensiles quasi vermiculos præmōstrant, caule, semine, flore vidua. Sunt tamen qui phyllitim putent esse, eam quæ officinæ vocant *linguam cerui*. nam folia satis ad rumicem accedunt, longiora, antè læuia, posterius quibusdam versibus, ceu liris vtrinque exasperata cum adleuerunt: cæterum non parum inter eas discrimen adnotatur. nanque phyllitidi folia rigent in altum surgentia, linguæ ceruinæ incurua, & lunæ crescentis modo falcata, quin potius dracūculi modo lunata, quæ radicibus multis & exilibus fulciuntur. Phyllitis murorū, quibus heret, asperginē sentiens, foris pensiles ceu vermiculos ostendit, interius summum læuorem repræsentat. Lingua cerui auersa dorsi parte sessiles quosdam vtrinque versus nequaquam propendentes sed liratum digestos refert, aduersa summo læuore nitet. Dissident quoque natalibus. cerui lingua in petris emicat, rigua saxa puteosque sequitur: phyllitis opacis gaudet, hortorum parietibus contenta. Neutra florem, caulem, semen profert. Diu viret phyllitis, contra gelicidia hyemis contumax. Bibuntur folia in vino contra serpentium morsus. Quadrupedibus quoque percussis infusa per os medentur. Si dysenteria, aut resoluta aluus exercet, potui dantur. Phalangium, aliqui phalangitē dicunt. ramuli sunt ei duo, vel tres, plurē sive in diuersa tendentes, flos candidus, lilio similis, multis incisuris præcinctus, semine crasso, nigro, lato, ad lenticulæ dimidiatæ figuram, multo tenuiore, radícula gracili, herbacei coloris cum eruitur. Videtur in collibus gigni. Phalangites, vt Plinius tradit, à quibusdā phalangion vocatur, ab alijs leucuthemon, & vt in quibusdam exemplaribus inuenit leucanthemon. ramuli sunt ei nunquam pauciores duobus, in diuersa tendentes, flos candidus, lilio rubro similis, semine nigro, lato, ad lenticulæ dimidiæ figuram, multo tenuiore, radice herbacei coloris. Huius folio, vel flore, vel semine auxiliatur contra scorpionum, phalangiorūmq; & serpentium ictus: item contra tormina. Triphyllon Græcis, Latinis trifolium, virgis tenuibus fruticat nigris, & iunceis, agnascēte circa eas propagine, altioribus cubito. Folia sunt arbori loto

similia, in singulis germinibus terna. Odor tenellis rutæ, cum vero adoleuere bituminis, flos purpureus, semen latum, & quadam tenuis pilosum, ab altero limite antennæ modo cornutum. radix longa & gracilis firmâque conspicitur. Officinæ trifolium, Galli *treuflum* appellant. supra cubiti altitudinē fruticat, virgas spargens tenues, iunceas, nigricantes, è quibus ramulares enascuntur appendiculæ, quæ in terna folia singulis germinationibus exeunt, folia loto similia. ijs recenter enatis rutæ inest odor, vbi adoleuerunt bitumen olent. flore purpureo, semine quadam tenuis lato, ex altero extremo corniculum exerente, radice longa, tenui, valida. Folio coronat trifolium. Tria eius genera. menyantes vocât Græci, alij asphaltion, Archigenes asphaltitin, maiore folio, quo vtuntur coronarij. Alterum acuto oxytriphylon cognomine. Tertium minutissimum ex omnibus. Trifolij herba in prato optima est. Præfagia tempestatum habet, inhorrescit enim & subrigitur contra eas. Sophocles poeta venenatum id existimat, verum serpentes in trifolio nunquam spectantur. Symoniacum trifolium, vt Columellæ placet, inuenitur in fragrosi locis, quod efficacissimum traditur, odoris grauis, neq; ab- similis bitumini, idcirco Græci id asphaltion appellant, Latini propter figuram, acutum trifolium. nam longis & hirsutis folijs viret, caulēmq; robustiorē facit q̄ pratense. Huius herbæ succus vino mistus infunditur pecudū faucibus, vt venena viperæ depellat: atque ipsa folia cum sale trita malagmatis more scarificationi intenduntur. Vel si hanc herbam viridem tempus anni negat, semina eius lecta & læuigata dantur potanda: radicēque cum suo caule tritæ & farinæ & sali cōmixtæ ex aqua mulsâ scarificationi superponuntur. Trifolium acutum, quod oxytriphylon appellant (vt Scribonius Largus scriptum reliquit) nascitur in Sicilia plurimum. nam Italię regionibus nusquam eam vidit herbam, nisi in Lunæ portu cum Britanniam peteret cum Claudio Cæsare. Circundat montes. Est autem folijs & specie similis communi trifolio, nisi quod pleniora sunt & quasi lanuginem quandam super se habent, & in extrema parte velut eminentem aculeū: sed frutex huius duūm pedum, interdum altior conspicitur, & odorem graue emittit, quorum nihil circa pratense trifolium inuenitur. Sinistra manu vellendum præcipit. Tria apud nos inueniuntur fastigia. vnum bicubitale, ramis exilibus, trigeminis, per interualla folijs nigricantibus dum pubescunt, rutaceo odore, vbi adoleuerunt aspalathi, flore purpureo, semine foeni græci, radice oblonga. Alterū omnibus notum est, folio molli, rotūdo, & lentè maculoso. nascitur in humidis. scaturit eo prata. Tertium acuto folio. Addunt & quartum nostri herbarij quod *acidum* nominant trifolium, vulgus *panem cuculi* & *alleluya* vocat, humile, longis tantum pediculis, trifolium proferens acetoso sapore, flore candido, rufo in lunatis siliquis foetu, radice intransuersum longa & fruticosa. Hoc in acetarijs vtuntur iucūdo sapore. Id facile crediderim esse, quod ab acido, vt arbitror, sapore oxy Plinio nominatur. folia habet terna. Datur ad stomachum dissolutum. Edunt & qui enterocelen habent. Nec aliud de hac proditum inuenio. Trifolium ex vino sumptum calculos eijcit. Radix duabus drachmis pota stranguriæ medetur. Eadem hydropicos sanat ex vino duobus denarijs. Celebrati authores contra omnia venena pro antidoto sufficere prodiderūt: serpentes nunquā in trifolio aspicci: triginta grana eius, quod menyāthes appellatur, tradi: præualere cōtra serpentium ictus & scorpionum ex vino aut posca seminis granis viginti potis, vel

folijs, & tota herba decocta: multa alia in remedijs eius ascribi. Sed cōtra Sophocles poëta venenatum id dicit. Simus quoque medicus decocti aut contriti succum infusum corpori vredines facere, quasi percussis à serpente. Alij tradunt semen eius, cuius minima sunt folia, vtile esse ad custodiendam mulierū cutis gratiam in facie illitum. Contra sententias eorū, grauiissimi scriptoris me mouet authoritas. Dioscorides contra venenatos serpentium ictus vtendum censuit. Ad dit decocti succum, quo sanatus fuerit quispiam, si qui habentes vlcus illo se foueant, idem quod à serpēte percussi sentire malum. Huic iudicio in cæteris quadrupedibus subscribit Columella, venena serpentium depellere tradens. Auxiliantur in aqua semen & folia pleuriticis, difficile vrinam facientibus, morbo comitiali, mulieribus locosis, mensibus qui subsidant, hydropicis incipientibus. Modus dandi drachmę tres seminis, quatuor foliorum. Contra serpentium ictus tria folia & ex aceto mulso pota præsidio sunt. Addunt aliqui totius fruticis, foliorum, radicisq; decoctum dolores eorum finire, quos serpentes percusserint. Sunt qui ad soluendos tertianæ circuitus tria folia eius aut tria grana seminis dent bibenda, quemadmodum quatuor ad quartanas.

¶ Polium. Scordion. Tussilago.

Cap. LX.

Polij duo sunt genera. montanū, cuius in medicina est v sus, priuatim teuthrion nominatum. frutex est cādidus, tenuis, palmū altus, seminis plenus, capitulum in summo corymborum speciem præferēs, vt similitudine cani hominis capillitium affingat. odore graui nec tamen prorsus iniucundo. Cāpestre maius nec vsq; eo pollens odore, & viribus infirmius. Plinius quoq; duo facit genera. Cāpestre maius, syluestre quod minus est, quidā teuthrion vocāt. folia cani hominis similia, à radice protinus, nunquā palmo altiora. Polium perpetuo viret carnosio vt alia multa folio. Vestibus interpositū animalium noxas arcet. culices ab eo cū copiose fruticat generari Theophrastus scribit. Herba inclyta Hesiodi & Musæi laudibus, ad omnem rem seriam vtilem prædicantiū, supraq; cætera ad famam quoq; dignitatis. quapropter noctu structo tabernaculo effodiendum præcipiunt. Hoc sic eruto famam & honorem se pollicentur aucupari. Hanc ei, vt Theophrastus ait, autoritatē dedere Hesiodus & Musæus medici. Folia eius similia thymo tradunt, nisi quòd molliora sunt, lanatori canicie. nomen in officinis retinet. Montanum, quod odore effectūq; præfertur, in Narbonensi prouincia frequens, vnde ad nos defertur, surculis palmeis, teretibus, canis, per interualla foliatis, thymi carnosiore mollioriq; coma, & ea quoq; incana, flosculo pallido, capitellis corymborū effigie, fructu plenis. Quod de polio mirum à Plinio traditur, folia eius mane candida, meridie purpurea, sole occidente cærulea spectari, id à Dioscoride rectius tripolij floribus adscribitur: quanq̄ Theophrastus certe, modo polium, modo tripolium eandem vocauerit. Herbam à tripolio differre non negabit qui bonos authores euoluerit. Polio Musæus & Hesiodus perungi iubent dignationis gratia, gloriæque auidos polium tractare, colere. Contra serpentes substernitur, vel portatur. Medici in vino decoquunt recens vel aridum, illinuntque, vel spleneticis propinant ex aceto. Hydropicis incipientibus in vino decoctum datur, & regio morbo. Vulneribus quoque sic il-

linunt. Secundas mulierum, partúsque emortuos repellit, dolores corporis finit, vesicas inanit, epiphoris illinitur. Stomacho inutile esse censent, capútque eo impleri, & abortú fieri potó. Adalligatur contra oculorum suffusiones protinus vbi inuentú sit, nec alia herba magis conuenit medicamento quod alexipharmacón vocant. Cum ruta syluestri si teratur ex aqua cælesti aspidas mitigare dicitur. Astringit & cohibet vulnera, prohibétq; serpere. Potú feruefacti ius auxiliatur serpentium ictibus, hydropicis, regio morbo, & lienosis ex aceto. Stomachú male habet, caput tentat, aluum & menses ciet, substratú vel suffitum serpentes abigit, illitum vulnera glutinat. Scordion, aliqui calamintham syluestre, alij chamædryn, Latini trixaginē palustrem vocant. Nascitur in montosis & secundum paludes, folijs trixagini simile, sed maioribus, & per ambitú parcius serratis, odore aliqua tenus allium reddente, astringētis & amari gustus, quadrangulis caulibus, flore subrubro. Scordotis sine scordion Mithridati a scripta est, cuius depictam manu Crateias medicus vidit magnitudine cubitali, quadrágulo caule, ramosam, quernę similitudine, folijs lanuginosis. Reperitur in Ponto campis pinguibus humidisq; gustus amari. Est & alterius generis mentastro similis. Peritiores herbarij hanc vocant chamædryn palustrem, aliqui chamædream, rura *chamaram*, quæ nomina à chamædryos similitudine deflexa sunt. Prouenit in montibus & paludosis, folio trixaginis, rariuscule per ambitum serrato, allium subolente, gustu amaro & astringente, quadrágulis caulibus, subrubro flore. Falluntur herbarij, qui scordion esse putant herbã bicubitali proceritate, folijs vrticæ, parcius fimbriatis, à pediculo latioribus, alij cū terūt odoratu, flosculo lacteo, exili in pelliculis femine, radice oblonga, eiusdē cum folijs odore, ideo vulgus nostrú *alliariam* vocat. sed hæc terete est cauliculo, illa quadrato: huic flos cãdicat, illi subrubet: huic folia vrticæ fimbriata, illi chamædryos siue trixaginis querna, quæ olfactata subolent allia, huius nõ nisi terãtur. Alia est similiter à Mithridate inuēta, quam mithridation vocãt. huic folia, inquit Plinius, duo à radice acãtho similia, caulis inter vtraq; sustinēs roseú florem. Eadem putatur esse quã Plinius chamæropa vocauit, ijs verbis, Eosdem effectus habet lateris doloribus chamærops, myrteis circa caulem geminis folijs, capitibus græculæ rosæ, sed acanthinis. Similia mithridatio tribuuntur, chamæropi myrtea. Ad plurimos vsus scordion per se & inter alia. In antidotis Galenus palmam tribuit ei, qui ex Creta defertur: quãquam nõ sit improbãdum, quod in alijs nationibus offenditur. Scriptum esse à grauissimis authoribus medicinæ tradidit, corpora quæ cruento genere belli cæsa mansissent humi diutius infepulta, quæcunq; supra scordium prostrata iacebant, multo tardius quàm reliqua sensisse corruptionis labem, partésq; cadauerum quæ herbam contigerant à putrilagine prorsus fuisse vindicatas. Quapropter maximo in errore versantur seplasiarij institores, qui pro re tam salutari atq; omnibus putridis marcoribus aduersante, syluestre allium in theriacis antidotis vsurpent, quæ frequenter ipsis tam palustribus quàm montosis occurrat: sed indignius erratum, quàm quod explodi desideret. Scordotis omnia mala ~~medicamentis~~ per aluum exigit. Aduersus angues pota vel illita remedio est. Tussientibus misto nasturtio, & resina cõtusa arida medetur. Facit & per se faciles excreationes. Stomachú corroborat eius succus. Sistit aluum recentis drachma cum vino trita vel decocta potu. Vlcerata cum melle purgat. Menses cit & sudores potu & illitu. Partus accē-

lerat pota drachma succi in aqua mulsa cyathis quatuor. Scordio Dioscorides ex-
 calfactoriam vim tribuit. Vrinam pellit si recēs in potū teratur. Sicca in vino de-
 coquitur ad serpentium morsus. Efficax in rosionibus stomachi, vrinis cōtuma-
 cibus, dysenteria binis drachmis in aqua mulsa potis. Crassitudines pectoris puru-
 5 lentas extrahit. Contra veterē tussim cum resina & melle in eclegmate sumitur
 ficca. Ilium siue præcordiorum inflammationibus ex multo tempore cōtractis,
 excepta cerato prodest. Podagras ex aceto acri aut aqua circumlitas sedat. Mē-
 ses admotum excitat, vulnera contrahit, vetera purgat vlcera, & ad cicatricē cum
 melle perducit. Farina eius excrescentia in corpore compescit. Succus ad eadem
 10 vitia bibitur. Probatissimū ē Ponto mittitur atq; Creta. Bechion Græcis, La-
 tinis tussilago, alijs farfaria, nonnullis populago dicitur. folia sunt hederæ sed ma-
 iuscula, quæ sex aut septē à radice cōtinuo prodeunt, albida supernè, à terra co-
 loris herbacei, angulosa, palmari scapo, qui florē vere pallidū sustinet, breui cum
 suo caule deciduū, atq; hinc data credentibus occasio, sine caule atq; flore hanc
 15 herbam nasci. radix eius tenuis & superuacua. Plinius hanc aliter quàm Diosco-
 rides describit, folia ei tribuens maiuscula quàm hederæ quinque aut septē, sub-
 albida à terra, superne pallida, sine caule, sine flore, sine semine, radice tenui. Qui-
 dam eandem esse bechion, & alio nomine chamæleucen putāt. Sed hic obseruā-
 dum diligenter, caulē & flores tussilaginis esse fugacissimos, ijs'q; enatis breui vi-
 20 gor vitæque durat, longissimæque mora (quantū mihi licuit deprehendere) bi-
 duum. post quod illico tempus flaccescētes euanescūt, & caduci marcēt. Quare
 non nisi ijs, qui medio vere sese forte fortuna ferūt obuiā, & flos & caulis cerni-
 tur, nanque die vno locum vniuersim caule & floribus pubescere videbis, postri-
 die prorsus eos contabuisse, frondēq; sola virescere. quapropter sine caule & flo-
 25 ribus nasci plerisque, qui tam citam caulis iacturam non conspexerunt, creditū
 est. Plinius duo tussilaginis siue bechij genera facit, syluestris, vbi nascitur subesse
 aquas credunt, & hoc habent signum aquileges. Altera à quibusdam saluia dici-
 tur, similis verbasco. Hanc à Dioscoride verbascum syluestre dici puto, quod
 (inquit) altū est, arboreis virgis, folio saluiæ, orbibus virgas cingentibus vt mar-
 30 rubium, floris lutei, fulgore auri. Dioscorides vno tussilaginis tantū genere con-
 tētus est. Tussilago herbarijs & officinis hodie *ungula caballina* dicitur, vulgo *pa-
 ta equina*. nanque ei caballinæ vngulæ folia emicant sena aut septena ab vna ra-
 dice, maiuscula quàm hederæ, superne virētia, à terra subalbida, in plures angu-
 los exeūtia, caulis palmum altus, flos luteus, quibus in vere confestim eximitur,
 35 radix tenuis, superuacua. Nascitur in amœnis secus fontes, & aquosis. Tussilago
 in vino madefacta & commanducata, non tussi tantum, sed & faucibus prodest.
 Huius aridæ cum radice fumus per arundinem haustus aut deuoratus, veterem
 dicitur sanare tussim: sed in singulos haustus passum gustandum est. Quæ con-
 tu fasint, duritiāsque, & sinus, & tela omnia infixæ corpori extrahūt folia tussila-
 40 ginis. Regio morbo ex aqua medentur, tussim sedant. Dioscoridi gignitur se-
 cus fontes & in aquosis. Apposita folia sacrū ignem & inflāationes omnes per-
 fanant. Arida imponūtur carbonibus, atq; is nidor hianti ore raptus, aut per in-
 fundibulū haustus tussim siccā & orthopnoicos leuat, vomicas & abscessus rū-
 pit in pectore. Vfus eosdem repræsentant radices suffitu. Decocta in aqua mul-
 45 sa enectos in vtero partus eicit.

Artemisia. Ambrosia. Botrys.

Cap. LXI.

Artemisia cognomento polyclonos, id est ramosa, in maritimis nascitur, absinthij modo fruticosa, maioribus folijs pinguioribusque. Duo genera eius, habitior, folijs virgibusque latioribus: altera vero gracilioribus, flore albo, tenui, exiguo, graue olente, qui erupit aestate. Sunt qui in mediterraneis herbulam nasci tradunt tenuibus cirris, simplici paruoque; admodum caule, flore copioso, cerei vel flauis coloris, exili, quam artemisiam monoclonon, hoc est vnicaulam cognominant, odoratiorem superiore. Plinio artemisia absinthij modo fruticosa, maioribus folijs, pinguiusque. Ipsius duo genera, altera latioribus folijs, altera tenera tenuioribus, non nisi in maritimis nascens. Sunt qui in mediterraneis eodem nomine appellant, simplici caule, minimis folijs. Flores copiosi erumpentes cum vna maturescit, odore non iniucundo, quam quidam botryn, alij ambrosiam vocant. Talis in Cappadocia nascitur. Artemisiam dictam putant ab Artemisia uxore Mausoli, quae sibi hanc herbam adoptauit, cum ante parthenis vocaretur. Sunt qui ab Artemide cognominatam putent, quoniam priuatim medeatur foeminarum malis, quibus Artemis, hoc est Diana praesit. Nonnulli lachanon basilicon, hoc est olus regium vocant. Secundo generi teneritudinem tribuunt non nisi in maritimis nascenti. Tertio minima folia florenti cum vna maturescit. Tria profecto apud nos inueniuntur artemisiae genera. vnum absinthij modo fruticosum, maioribus folijs, pinguiusque subter, caelisis super, ex nigro virescentibus, crebro resectis, plusquam cubitali altitudine, flore albo, tenui, odorato, semine rotundo & racemoso. hanc Galli *armoisiā* vocant. Altera latioribus folijs tenerioribusque, non ferè alibi quam maritimis nascens, hanc *marinam* cognominant. Tertia simplici caule confurgit, folijs minutim scissis, colore subpallido, flore luteo, odore non ingrato, gustu amaro. haec vulgo *athanasia*, quod immortali flore nec cito marcescente fastiget, alijs *tanacetum* dicitur. Flores copiosi erumpunt cum vna maturescit, medijs anthemidis floribus non dissimiles, comantibus auri fulgore bullis, ideo diligenter ad hyernas reseruatur corollas. Habetur & artemisiae genus aliud, quae minutis folijs circa riuulos aggerisque, item frumentaceis agris, floribus & folijs odorem sampuci referentibus, vulgus *diui Ioannis herbam* nominat, in sepibus & cultis iuxta ductus aquarum nascentem, tenuioribus folijs, cuius flores & folia contrita sampucinum spirant odorem. Artemisia vuluae medetur trita ex oleo irino & fico, & cum mirrha apposita. Eiusdem radix pota in tantum purgat, vt partus enectos extrahat. Menses & secundas cit ramorum decoctum infidentibus. Item folia pota drachma ad eadem omnia profunt vel imposita ventri imo cum farina hordeacea. Strumis artemisia medetur. Datur contra calculos in vino dulci & ad stranguriam. Bibitur haec aduersus opium. Alligata priuatim potens traditur, potaue aduersus ranas. Ad ceruicis dolores tumoresque quacumque parte efficax, sed magis cum belli herba in pratis nascente, flore albo, aliquatenus rubente. Artemisiam secum habentibus negant nocere mala medicamenta, bestiamve vllam, ne solem quidem. Alligatam qui habet viator negatur lassitudinem sentire. Iis quos artemisia sanauerit praedici reperio, ne rursus sata in quibusdam rebellet. Excalfacit vt refert Dioscorides, extenuat. Vtraeque feruefactae conue-

niēter adijciūtur in muliebres defessus, ad detrahendos mēses, partus, secūdāsq; Vuluæ cōstrictiones laxant, inflāmationes in eadem parte mitigāt, calculos frangunt, vrinas pellunt. Men ses illita fasciculis artemisiæ pubesciuntur. Succus cum myrrha subactus admotu elicit vuluis quæcunque & in seffio. Coma ipsius trium drachmarū pondere propinatur ad eadē trahenda. Artemisia, cuius folia & flores triti samplici spirant odorē, si quis ex ea diligenter tusa cū oleo amygdalarū malagma stomacho imponat, vexationē partis eius sanabit. Neruorū dolores succus huius cū rosaceo peructus finit. Ambrosia frutex est pusillus, triū palmorū altitudine, ramosus, folijs rutæ, paruis circa imum caulem. In ramulis semen est
 10 vuis dependentibus, nunquā florens, odore vinoso, suauis, radice tenui, pedali. Coronantur illa Cappadoces. Ambrosia Plinio vagi nominis est, & circa alias herbas fluctuans, fruticem vnum habens densum, ramosum, tenuem, trium ferè palmorū, tertia parte radice breuiore, folijs rutæ circa imum caulem. In ramulis semen est vuis depēdentibus, odore vinoso, qua de causa botrys à quibusdā vocatur, ab alijs artemisia. Coronari ea Cappadoces dicuntur. Atheniēses in dedicatione Iouis Ctesij ambrosiam in cado ferendam iuebant, non herbam intelligētes eo nomine, sed vt Athenæus inquit, fruges omniūgas, & oleum, & latices. Non est ambrosia quæ ab officinis & item herbarijs demonstratur, ramis exilibus, patulis, folio nepetæ, multo ruta aut sanguinaria longiore ac maiore, in quorum
 20 cacuminibus corymbi dependent, nigro semine, radice cubitali, subalbida, radiculæ, hoc est struthio simili, inuenitur in mōtosis ac macris: nam ea polemonia putatur esse, vt in eius mētionē videbitur. Inuenitur apud nos vel copiosa inter exiles & madidas segetes, qua messores se coronāt, vt insolata diu capita iucūdo & vinoso simul odore recreent, & vt frōdosa coma sese vindicēt ab æstu. Pueris
 25 rusticis optime cognita, qui vertices racemosos lanugine molli per initia vestitos, *minones* vocēt. *Vinosa herba* rusticis dicitur. Audio à quibusdā *vinaceā rutā*, q̄ folio rutā, & odore vinū imitetur, nominari. siquidem ea dodrantali surgit frutice, ramoso, folijs rutaceis, circa imum caulem minoribus. cauliculi seminibus racematim collectis grauidi, nunq̄ florē pariūt, fœtu in vertice racemoso & odore vinoso, radice tenui nec sesquipalmo longiore. Superior longa radice nititur, hæc breui: illa floret, hæc minime: illa ramis viget, hæc inualida sese, vt fertur, adminiculis quibuscunq; inuoluit: hæc vinū, illa herbaceū virus olet. Vfus ambrosiæ ad ea que repelli & reprimi sit opus. Humores astringit, qui in aliquā corporis partē decubūt.

Botrys tota luteo colore languet, fruticosa, & multis stolonibus fusa, semine
 35 circa totos ramulos nascēte, folio intubi. Tota herba iucūdū spirat odorē, ideóq; inseritur vestibibus. Inuenitur maxime in conuallibus & circa torrentiū ripas. Botrys Plinio fruticosa herba est, luteis ramulis, semen circa totam nascitur, folia cichorio similia. Inuenitur in torrentiū ripis. Hoc Cappadoces ambrosiā vocāt, alij artemisiam. Botrys Parisiensibus matronis, melius quàm officinis aut herbarijs noscitur. Hanc odoris gratia vestimentis, pannis, & linteis curiosè nimirum interponunt, vt odoris suauitatem contrahant. Defertur Augusto & Septembri mense vernalis per vrbe, *piimē* magno clamore denunciant portantes corbibus rustici, inde nomen hoc pijmen manauit in vulgus. nam hac facie conspicitur, fruticosa herba, luteis ramulis ex interuallo brachiatis, folijs cichorij, odoratis,
 45 erumpēte passim semine in racemulos collecto, quod per maturitatem gummo-

solentore pellucet, coeuntibus fulgore auri simul acinulis, vnde nomen Græcis ductū. *Pimē* vel potius *pigmē* vulgo putauerim nominari, q̄ ex se pigmentarij institoris vice faceret vnguētū. nā si pragnās suo liquore premeretur, in gūmi lentesceret. Hoc Cappadoces ambrosiā vocāt. In vino medetur orthopnoicis. Nec me preterit, herbā etiā odoratā in hortis studiose coli, folio cichorij, depēdentibus summatim racemulis, sed qui non circa ramulos totos obnaſcantur, vt in botry.

Geranion. Gnaphalion. Typha.

Cap. LXII.

Geranion folijs est anemones, diuisuris lōgioribus, radice penē rotunda, dulci cū māditur. Alterum genus à Dioscoride traditur, cauliculis tenuibus, lanuginosis, binūm palmorū, folijs maluę. In cacumine alarū insident fastigia capitulis gruū cum rostellis nutātia, aut canū dentibus similia. Huius in medicina vsus non est. Geranion primum aliter à Græcis, aliter à Latinis describitur. Hoc aliqui myrrhim, alij myrthida appellant. similis est cicutæ, folijs minutioribus, & caule breuiori, rotūdo, saporis & odoris iucūdi. Latini, vt Plinius refert, sic eā tradunt. Græci folijs candidioribus paulo q̄ maluę, caulibus tenuioribus & pilosis, ramosam ex interuallis, binū palmorū, & in ijs folijs inter quæ in cacuminibus capitula sunt gruū. Alterū genus folijs anemones, diuisuris lōgioribus, radice mali modo rotūda, dulci. Hoc hodie, ni fallor, tam officinis q̄ herbarijs *acus pastoris* dicitur, folio anemonæ, sed longiori diuisura, radice ferē orbiculata, & dulci, cacumine gruini rostri figura, quod in mucronē acuminetur, vnde *pastoris acus* coepit vulgo vocari. Hæcin vino drachmæ pōdere data inflationes vuluæ discutit. Alterū genus *pes colūbinus* vbiq; per Galliā dicitur, folijs maluę paulo cādidioribus, exiliori etiam caule, binūm palmorū altitudine, lanuginoso, flosculo purpureo, capitellis gruini capitis modo rostratis, vnde princeps illi nomenclatura. *Pes colūbinus* folio cernitur maluę, rotūdo, sed multipliciter dissecto, pediculis lēte rubētibus, flore suppurpureo, ex quo apex acus lōgitudine emicat, gruinū caput cū rostello representās. Legitur æstate siccaturq; in vmbra ad testiū tumores, quibus trita inspergitur. Aetate Dioscoridis eius vsus in medicinā nō venerat. Hallucinātur qui hāc eandē aut omnino similé existiment cū ea quā Gallię vulneribus & fistulis in-potū cōmendāt, & herbā *Robertianā* cognomināt, cauliculis rubētibus, flore paruo, suppurpureo, reclamātibus apertē ceteris notis, quę huic geranio à Dioscoride redduntur. nanq; tātum abest vt folio sit maluaceo, vt illi nihil magis repugnare videatur: quin potius cicutę folio cernitur, radice terete, molli, cibo non insuauis, odorata, reliqua facie cicutā videtur æmulari. *Pes vero columbinus* folio est maluę, cādidiore, ramoso ex interuallis caule, nutātibus in vertice gruinis rostris, vel caninis dētibus. Ceterū *Robertiana herba* Dioscoridi myrrhis est, cicutę folijs, caule breuiore, rotūdo, saporis & odoris iucundi, vnde nōnullis *cicutaria* dicitur. sed de ea posterius erit agendū. Ea geranij species, quæ maluę folio cernitur, Dioscoridi aliena medicinę existimatur. Altera, Plinio authore, reficiētibus ab imbecillitate vtilissima. Bibit cōtra phthisim drachma in vini cyathis tribus bis die: item cōtra inflationes, quę & cruda idem prestat. Succus radice auribus medetur. Opisthotonicis, semen drachmis quatuor cū pipere & myrrha potū. Geranion in vino albo sumptū profluuiū sistit. Gnaphalion Græcis, Romanis centūculū aut

centūcularis herba, cuius folijs albis mollibúsq; pro tomēto vtūtur. Datur in vino albo ad dysenteria. Gnaphalion aliqui, vt Plinius ait, chamæzelon vocāt, cuius folijs albis mollibúsq; pro tomēto vtunt. Sanè & similia sunt. Datur in vino albo ad dysenteria. Vētris solutiones, mēsesq; mulierū sistit. Infunditur autē tenesmo. Illinitur & putrescētibus vlcerū. Dicitur gnaphaliō quasi tomētita. Dioscorides hāc cētūculū vocari Romæ prodidit, est enim cētonibus cū tomēto maxima cognatio. Folia dictāni, q̄ mollia vidētur esse, tomētita & lanea dicūtur à Dioscoride, hoc est gnaphalide. Et pars cucurbitę interior, quæ semē cōplectitur, ab Aëtio gnaphalides esse dicitur, ob cādorē cū mollitia. Sūt qui in ea sint opiniōe gnaphalion herbā esse quę vulgo *cruciata* dicitur, cū humilis sit, & inde chamæzelō cognominata, folijs albis mollibúsq; & omnino laneis, quę ad tomētū facile v surparētur, Sed quorū iudicio nō ausim subscribere, q̄ tā paucę eius tradūtur notę, tamq; cōmunes, vt in multis alijs possint inueniri. Nā neq; foliorū, neq; floris, neq; totius herbę effigies explicatur: sed tantū tomētita mollities & cādor, à quibus tutū de herba fieri nō potest iudiciū. Typha folio exit cyperidis, albido caule, læui, enodi, cui summo in capite flos obducit dēsus, euadens in lanuginē pappū vocatā, quā aliqui anthelen quasi paniculæ florē solēt appellare. Nascit in palustribus & circa stagnātes aquas. Rura nostra hāc palustrē typhā optime norunt, vocāntq; *machas* vel potius *massas*, ab similitudine insignis illius clauæ argēteæ, vel aureæ, quæ ante primos magistratus gestatur. Nāq; in paludibus & stagnātibus aquis erūpit, folio cyperidi proximo, caule alto, læui, plano, enodi, cuius cacumen densa florū congerie stipatur, & veluti spissa capitatur lanugine, quæ in pappos tandē euanescat. Rura nostra *massas* apposite dixerūt, q̄ scepra regū, *massas* vulgo dicta, perpolitus caulis lanosa floccorū dēsitare summatis fastigatus æmuletur. Est & cerealis typha, de qua inter fruges diximus, lōge ab hac differēs, sine geniculis scirpi modo nascēs, radicibus multis vt triticū hordeūmq;, folliculo multiplici, leuissima frumentorū, solo etiā gracili facile proueniēs, tritico persimilis. Pista feritur vt in triticum transeat. Flos typhæ suillo adipe vetusto exceptus ambustis medetur,

¶ *Circæa. Oenanthæ. Conyza.* Cap. LXIII.

Ircæa folia habet solano satiuo similia, sobole multiplici, flore nigro, pusillo, numerofo, paruo semine, vt milij nascēte in quibusdam corniculis, radice semipedali, triplici fermē aut quadruplici, alba, odorata, gustus calidi. nascitur maxime in apricis saxis. Plinio circæa strichno satiuo similis est, flore nigro, pusillo, paruo semine vt milij nascente in quibusdam corniculis, radice semipedali, triplici ferē aut quadruplici, alba, gustus calidi. nascitur in apricis saxis. Diluitur in vino, bibiturque ad dolorem vuluæ & vitia. Macerari oportet in sextarijs tribus sextantem radicis tusæ per noctem & diem. Trahit eadem portio secundas. Semine lac minuit in vino aut mulsa aqua pota. A Circe dicta nonnullis verisimile putatur. Radicis tusæ triens Dioscoridi in sextarijs tribus vini maceratur, potūq; triduo vuluas expurgat. Semine lac elicit sorbitionibus sumpto. Oenāthe folio est pastinacę, flore albo, caule crasso, palmari, semine a triplicis, radice magna, rotūdis capitibus. numerosa nascitur in petris. Oenāthe herba nascitur, vt Plinius ait, in petris, folio pastinacę, radice magna, numerosa. Caulis eius & folia cum melle ac vino nigro pota facilitatē pariēdi præstant, secūdásq;

purgāt, tuffim è melle tollūt, vrinā cient. Radix veficę vitijs medetur Diofcoridi,
 caules eius, fermen, & flores, & folia cū mulfo pota fecundas pellūt. Radix in vino
 cōtra ftranguriā cōuenit. Conyzæ duo genera, vnū minoris odoratorifq; al-
 terū maioris, frutice altiore, latioribus folijs, odore grauiore. Vtriq; folia oleę, fed
 hirsuta & pingua. Altitudo maiufculæ cubitorū binū, pedalis minori. Flos quoq; 5
 fqualidus, colore luteo ac fubrufo, qui in pappū & lanuginē abit, radicibus fuper-
 uacuis. Plinio duo conyzæ genera in coronamētis. Differētia in folio, tenuius fœ-
 minæ, & cōftrictius anguftiūsq; imbricatum maris & ramosius, flos quoq; magis
 fplēdet eius, ferotinus, vtiq; poft Arcturū. Mas odore grauior: fœmina acrior, &
 ideo contra beftiarū morfus aptior. Folia fœminæ mellis odorē habent. Mafculæ 10
 radix à quibusdā libanotis appellatur. Theophrasto maior dicitur mafcula, toro-
 fiore caule magifq; ramofo, folio ampliore ac pinguiore necnō fplēdidiori flore:
 fœmina tenuiori folio, & cōpreffiore. Vtrūq; genus ferotinū, vt quod poft Arctu-
 rū germē florēmq; mittat. Mafculæ grauior odor: fœminę acrior, ideōq; cōtra be-
 ftiarū morfus cōmodior. Manipulo eius abiecto omnes etiā à tota domo blattæ 15
 cōueniūt ad eā. In coronamēta folio venit. Vtraq; conyza coronat & flore, maior
 & minor appellata, qui odoratus fentitur, cuius auidiffimę funt apes. Conyza vul-
 go pulicaris dicitur, q̄ pulices necet. Rura cimidariā appellant, quòd folia cimicibus
 quibusdā aut beftiolis volucris eis proximis frequēter inueniātur onufta. fiqui- 20
 dē maior, quæ mas dicit, caule cōfurgit bicubitali, ramofo, torofōq; folijs oliuæ
 pinguibus, hirsutis, flore squarofō, luteo ac fubrufo, qui tādē in pappū euaneſcat,
 odore cū quadā grauitate iucūdo: minor, quæ fœmina intelligitur, folio tenuiore
 & anguftiore, quę cū floruerit pappis capillatur, in quos fatifcēs amittitur. Tertiū
 genus conyzæ, cui craffior & mollior eſt caulis, folia mediæ inter maiorem & mi- 25
 norē amplitudinis, cæterū minime pingua, odoris multo fœdioris, magifq; faſti-
 diendi, inertior opera, locis humētibus proueniens. Conyza, Latinis cunilago di-
 citur. In ſumma, cunilaginis appellatione quatuor herbæ veniūt. mafcula, & fœ-
 mina, & quæ tertio loco ponitur, fœdiſſimi inter omnes odoris. Quartam reddit
 Plinius quā appellat fatiūā, ſerpyllo ſimilē, è cunilagine mōtana factam. Cunilæ 30
 quoq; tria ſunt nomina, ſiue genera. capitatam & noſtratē, quæ fatureia ſit, voca-
 mus: gallinacē, quę organū heracleoticū: bubulam, quæ quēadmodū Græcis di-
 catur aliud non cōperi, q̄ quòd eā pro origano multis locis accipere videtur Pli-
 nius. Conyza minor, eadēmq; fœmina, Hippocrati cunilago ſemper mollis vo- 35
 catur. Folia huius trita mellis odorē habēt, digitis tactu cohærentibus. Hęc Dio-
 ſcorides libanotidē appellat, cū Plinius mafculā ita nominet. Pilofiora minori fo-
 lia, & rami qui & aculeati ſunt, flos fqualidior, odore acriore, qui tamē grauior ſit
 mafculæ. Præter ſupradictas aliā deſcribit Hippocrates, apio criſpo ſimilē, in ma-
 ritimis fabuloſisq; naſcentē, odoris teterrimi & maxime faſtidiēdi, quā cū melle
 & vino fœminarū locis admoueri, quę fœtū nō recipiāt, libro de muliebribus cau-
 ſis ſecūdo tradit. Totus conyzæ frutex tam ſubſtratu q̄ ſuffitu ſerpētes fugat, cu 40
 lices abigit, pulices necat. Folia ad ictus efficaciter illinuntur: itē ad panos, & vul-
 nera. Flores & folia mēſibus hærētibus, & ad partus eiſciendos bibuntur: item ad
 ftrāguriā, tormina, morbū arquatū. Cū aceto comitialibus dantur. Decocto eorū
 vteri vitia infidentibus ſanantur. Inditus ſuccus abortus excitat. Herba ex oleo
 perungit algores. Vtilis eſt interioribus fœminarum morbis vtraq; conyza. 45

Hemerocalles. Leucoion, viola alba. Crataegonon. Cap. LXIII.

Hemerocalles folio est & caule lilio similibus, herbacei coloris vt porrum. Flores habet ternos quaternosq; in singulis scapis erumpentes, lili modo striatos, qui cū dehiscere cœperūt in colorē magnopere pallidū demutantur: radicē bulbosam & grandem. nostris liliū agreste, vel liliū marinū nominatur. Narcissi quoddā esse genus nōnulli contendūt, rosæ modo surculosum, lili caule, fo-

lio molli, ex virore pallido, tribus quatuorve floribus herbaceis, noctu lāguescentibus, ortu folis sese in patulum explicātibus, radice bulbosa. Inde hemerocallis nomen traxisse Græcis putatur, quōd flos fugax pulchritudinē suā interdiu tueatur, appetente nocte languidus effacescat. Coronamentis folio tantū dicata est. pallidū hoc è viridi, molle. Radicē habet odoratā. Seritur semine. Radix hemerocallis cū melle vellusculo, vt sit pessus, inditur ad aquā & sanguinē inutilem pelendum. Folia inflammationibus māmārū à partu & oculorū epiphoris illinuntur. Radix & folia ambustis imponūtur. Leucoij nomine, etsi viola significetur candida, tamen & pro lutea, & cærulea, & purpurea solet v furpari. Vita longissima candidæ trienniū, ab eo tēpore degenerat & minuitur. Flores assiduē candidiores adfert. Odor è longinquo suauior, propinquus hebetatur. Minor vis est recentibus, ideo aridis vtuntur post annum. Honor violis apud antiquos post rosam & liliū. Violā idcirco dictā ion Græci putant, q̄ cū Io in vaccam à Ioue conuersa esset, terra florē illum bouis eius pabulo fuderit: latinīq; detrita. t. litera violā, quasi vitulam imitatione græca videri possunt appellasse. Præterea cū Io puella, quā Iupiter adamabat, eius esset compressu grauida, ne à Iunone cōtumelijs & probris incessetur, stuprū furtim celare cupiens, in iuuenecam mutauit. Terra Ioui gratulans, florem eiusdem nominis in bouis pabulum ædedit, puellæ conditionē exprimens. Nam viola vt virgo rubore perfunditur, purpurascit vt bos, candidat in sydus relata, humi germinat vt fœcunda. Leucoion, vt Tarantinus scriptum reliquit, sulcis feritur, transfertur à Ianuario vsq; ad Idus Februarias. Viola candida cubitali altitudine prosilit, ramosa, caule brassicæ exiliore, folio longo, molli, canescente, flore quadrifolio, non vnus coloris. nam alij purpurei sunt, alij niuei, alij lutei. Semen foliaceum tenuibus quidem sed quincuncialibus siliquis continetur. Francis partim violetæ nomine partim, garyophylli odore cognita. Sed quæ primo vere inter flores emicat, tepidioribus locis ante exactam hyemem ver nunciāns, peculiari ab officinis nomine donata est, *keirin* vocant Mauriana voce. Ea hortorum macerijs & muris ædificiorum familiaris hæret, quanquam & altis vbique reperiatur in cultis, sed habitu & statura humiliore, viridior folio, flore luteo, minore, vehementiorem spirante odorem, qui interdum fragrantia caput tentet & nares feriat. Alba viola plurimum durat. Maxima autoritas luteolis. Genera lutearum tusculana, & quæ appellatur marina, folio aliquanto latiore sed minus odorato. In totum vero sine odore ac minuto folio calathiana munus autumnī: cæteræ, veris. Dioscorides leucoium violam matronalem aut ligustriam Romanis tradit appellari. Differentia eius in flore, quoniam candidum, luteum, cæruleum, & purpureum florem fundit. In medicina luteam præferunt. Paulus violaceum oleum modo ex

purpureis, modo ex cãdidis, modo ex croceis confici solere violis tradit. Alba &
 lutea extenuãt mēstrua, vrinã eiunt. Minor vis est recētibus, ideo aridis post annũ
 vtendũ. Lutea dimidio cyatho in aquã tribus mēses trahit, Radices eius cũ aceto
 illitã sedant lienē: item podagrã, oculorũ inflãmationes cũ myrrha & croco. Fo-
 lia cũ melle purgãt capitis vlcera, cũ cera rimas sedis: ex aceto collectiones sanãt. 5
 Lutea Dioscoridi præcipui in medicina vsus. Aridi flores huius efferuefacti in de-
 fessionibus locorũ inflãmationes discutiũt: cum cerato rimas sedis. Semē duabus
 drachmis ex vino potũ aut cũ melle inditũ mēses secũdas, & partus extrahit. Ra-
 dices ex aceto illitã lienē reprimũt, podagras sedãt. Cratæogonon foliũ habet
 melãpyro simile, multis calamis ex vna radice micãtibus, multorũmq; geniculo- 10
 rũ, semine milij. Nascitur in opacis frutetis parte plurima, vchemēter aspero gu-
 stu. Cratæogonon Plinio spicẽ tritici simile est, multis calamis ex vna radice emi-
 cãtibus, multorũmq; geniculorũ. Nascitur in opacis, semine milij, vchemēter a-
 spero gustu. Sũt qui secũdũ persicariẽ genus esse credãt, quã *curagen* vulgus vocat,
 melãpyri similitudine, articulatũ, multis calamis ex vna radice prodeũtibus, milij 15
 semine, vchemēter aspero gustu. inuenitur in opacis. Dioscorides cratægonõ me-
 lãpyro similẽ folio demõstrat, Plinius spicẽ tritici, Theophrastus lino pyrino, id est
 lino triticeo, intelligēs fortasse quod Plinius culmũ siue spicã tritici. Sed suspicor
 melãpyron in Theophrasto, vnde id Dioscorides videtur sumpsisse, legendũ, cũ
 statim adiũgat fructũ tanq̃ miliũ ferre, vĩmq; genitalẽ roborare: nisi quis linopyrõ 20
 id est linotriticũ scribendũ putet pro melãpyro, q̃ linum folio satis imitetur. Et re-
 vera Gallicũ vulgus *chamælinũ melãpyron* solet vocare vt suprà docuimus, quo o-
 leũ Gallia ad lumina lucernarũ exprimit. Si cratægoni semen ex vino bibãt ante
 cœnam tribus obolis in cyathis aquã totidẽ mulier ac vir ante conceptũ diebus
 quadraginta, virilis sexus partũ futurũ aiunt. Est & alia cratægonos quã thely- 25
 gonos vocatur. Differentia intelligitur lenitate gustus. Sunt qui florẽ cratægoni
 bibētes mulieres intra quadagesimũ diẽ cõcipere tradũt. Eadẽ sanãt vlcera ve-
 tera, nigra cũ melle. Explent sinus vlcerũ, & atropa carnosiora faciũt, purulenta
 expurgant, panos discutiunt, podagras collectionẽsq; omnes leniũt, peculiariter
 mãmarũ. Theophrastus arboris genus intelligi voluit cratægon, quã Italia aqui- 30
 foliũ vocat. Thelygonũ nonnulli tertium persicariẽ genus esse putant, gustu leni
 nec multum aspero, folijs q̃ oliuã magis herbaceis, tribus cauliculis, cubitalibus,
 flore candido, in pratis humidĩsq; prouenientẽ *gratiã dei nomine*. Mas arrhenogo-
 non fructũ habet flori in oliuã incipiẽti trãsire, in racemis dependentẽ vt Cratei-
 as tradit, & nõnihil tale in persicaria maiore inuenitur. Et re vera omnes persica- 35
 riã notã vidẽtur cratægono suffragari, q̃ ex vna radice multis calamis multo-
 rũmq; geniculorũ profiliat, breuibus internodijs, fœtu quasi milij in vuis pendẽ-
 te, aspero gustu, q̃ etiã opacis gaudeat. Ista persicariã maiori, quam *curaginẽ* vul-
 gus vocat, mihi vidẽtur astipulari: sed quod caput totius est rei, persicariẽ folium
 tam simile est melampyro vt alterũ pro altero fallat. Quod ad saporẽ pertinet, 40
 admodũ asper in aliquo persicariã genere sentitur, in altero lenis sit. Hęc fœ-
 mina, illa mascula. *curagen* vulgus Gallicum ideo nominat. Quod si quis per im-
 prudentiã sedi cõfricet, rabiosos mouere solet cruciatus. Cratæogonon Græcis
 creditur appellari, quòd genitalẽ vim roboret, ita vt diu præsumptum mares fi-
 gurare prodatur. Theophrastus cratægon appellauit, Hippocrates polycriton. 45

Phyllon. Orchis. Orchis serapias. Satyrion.

Cap. LXV.

Hyllon aliqui elæophyllon, alij bryoniã vocant. herba in saxo-
 sis môtibus. Fœmina thelygonon dicta, bryo similis est folijs, co-
 lore magis herbaceo quàm oliuæ, præterea caule tenui atq; bre-
 5 ui, radice gracili, flore albo, semine rotundo, maiore quàm pa-
 paueris. Mas arrhenogonon vocatur, cætera obtinet priori si-
 milia. Semine differunt, quoniã masculum vias habet defloren-
 tibus oleis nõ dissimiles: arrhenogonon potu virilis sexus facere partus, vt thely-
 gonon muliebris proditur. Horũ Crateias est author. quod Dioscoridi quidem
 10 historia tenus referendum fuit. Orchis alij cynosorchin vocant, folijs circiter
 caulem imum in terra stratis, oleæ molli similibus, longioribus, angustis, leuibus,
 caule semipedali, floribus in vertice purpureis, radice bulbosa, oblonga, in modũ
 oliuæ gemina, superiore quæ durior & callosior est, inferiore quæ mollior & rugo-
 sa. Plinius cynosorchin, quem aliqui orchin vocat, ita depinxit, folijs oleæ molli-
 15 bus, ternis, semipedis longitudinis, in terra stratis, radice oblonga, bulbosa, dupli-
 ci ordine, superiore quæ durior est, inferiore quæ mollior. Testiculũ canis appellant
 officinæ, & satyrion minus proprie. Inueniri solet ferè in vineis folijs ternis, paruis,
 semipedalibus, radice ad formam testium hominis, alternis annis intumescente
 ac residente. Atque hic mas est & fœmina eiusdem nominis, quæ distinguitur
 20 internodijs, & ramosiore frutice, radice fascinis vtili. Nascitur fere iuxta mare cy-
 nosorchis, & satyrion vocatur minus proprie. Edũtur, vt bulbi cocti, in vineis fe-
 re inuenti. Ex ijs radicibus si maiore edant, mares generari dicũtur: si minorem,
 fœminæ, alterum sexum. In Thessalia molliorem in lacte caprino viri bibunt ad
 stimulos coitus: duriorẽ vero, ad inhibendos. Tumores & vitia partium
 25 erumpentia radix cum polenta illita sedat. Eadem ex lacte ouillo neruos in-
 tendit, & ex aqua remittit. Suppurationibus orchis imponitur. Radices gan-
 grænas, vlcera putria, phagedænas: hoc amplius cum melle siccæ & recentes
 ex aceto cacoëthe sanant. Dioscoridi nascitur in petrosis & fabuletis. Editur
 radix vt bulbus cocta. Ex ijs radicibus, si maiorem edant viri, mares genera-
 30 ri dicuntur: si minorem, fœminæ. Additur in Thessalia molliore in caprino la-
 cte à mulieribus pota libidinem excitari, duriore discuti ac prorsus inhiberi. Et
 alterius vim alterius potu restingui, ita inuicem aduersantur. Alter quo-
 que habetur orchis serapias, sic enim Andreas medicus à multis vtilitatibus ra-
 dicis nominauit, folijs porri, oblongis, latioribus, pinguioribus, ex alarum si-
 35 nu emicantibus & inflexis, caule palmeo, flore quasi purpureo, radice testicu-
 lis simili. Plinio inter pauca mirabilis est orchis serapias, folijs porri, quanquam
 scriberetur marrubij, caule palmeo, flore purpureo, gemina radice, testiculis si-
 mili. Theophrastus orchin repræsentat, folio scyllæ minusculo, læuiore, caule
 spinoso, radice gemina, leuiter vtrinque turbinata ad similitudinem radicis, quæ
 40 apios Græcis dicitur, quæ pyri figuram æmulatur. vnde græcum nomen traxit
 herba. Quidam, vt Plinius tradit, folio scyllæ esse dicunt minori ac læuiori, cau-
 le spinoso, reliqui porraceum dederunt, vt nesciam quàm feliciter Theodorus
 folium ei laseris assignarit. Est enim laseri folium apij non scyllæ, silphiodes pro
 scyllodes legens, cum testes illi gemini sint, vt Theophrastus est author, exiguus,

& magnus. Hic ex lacte caprino venerem stimulare creditur, ille hebetare, atque
 adeo inhibere. Maior, siue, vt aliqui dicunt, durior excitat libidinem, minor siue
 mollior è lacte caprino inhibet. Eius radices sanant oris vlcera, thoracis pituitas.
 Aluum sistunt è vino potæ. Tumores eadem dissipât illitæ. Vlcerû sordes expur-
 gant. Serpentina inhibent, fistulas abolent, inflâtionibus resistunt impositæ, no-
 5 mas siccæ cõpescunt, vlceribus in ore putrescētibus medentur, aluû ex vino potæ
 sistunt. Tradunt huius cibo venerẽ subsidere accendive, quẽadmodû è superio-
 re. Satyrion alij triphyllon, hoc est trifolium vocant, quoniã tribus folijs exit,
 conuexis ad terrã, rumici aut lilio proximis, sed rubris, minoribus, caule nudo, cu-
 10 bitali, flore lilij candido, radice bulbosa, mali modo extuberãte, cortice rufo. in-
 tus oui modo albû includitur, sapore dulci, gustû iucûdo. Græci, vt ait Plinius, sa-
 tyrion folijs lilij rubri, minoribus, tribus nõ amplius è terra exeuntibus tradunt,
 caule læui, cubitali, nudo, radice gemina, cuius inferior pars & maior mares gignit,
 superior ac minor fœminas. Rura *testiculum sacerdotis* nominât. nanq; tria humi fo-
 15 lia spargit, rumici vel lilio similia, caulẽ læuem, cubitalem, nudum, florẽ albo lilio
 similem, radicem geminorû bulborû, exterius rufam, intus candidã, cortice radi-
 cis gracili. intus albû includitur sapore dulci, gustãti iucundo. in montosis & apri-
 cis enascitur. Est & aliud genus quod erythronon cognominât, lini semine ma-
 iusculo & firmiore q̃ viticis, præterea nitido ac læui. Est & Plinio genus aliud quod
 20 fatyrion erythrococon appellant, semine viticis maiore, læui, duræ radice, corti-
 ce rubro, intus albû includitur, sapore subdulci. fertur in môtosis inueniri. Venerẽ
 etiã si manu teneatur radix stimulat, magis adeo si bibatur in vino austero. No-
 tum pastoribus, quoniam arietibus & hircis segnioribus in potu datur: & in Sar-
 matia equis ob assiduum laborem pigrioribus in coitu, quod vitium profedamû
 25 vocant. Vim eius restinguit aqua mulsa vel lactuca sumpta. In totû quidem Græ-
 ci, cum concitationẽ hanc volunt significare, fatyrion & fatyriasin & fatyrismon
 appellant. Herbam quoq; illam fatyrion Indam appellauerim, Theophrasto al-
 latam ex India: cuius contactu libidinem durare septuagesimo coitu meminerit,
 nec speciem eius aut nomen aliud reddiderit. Habent hodie & Syri herbã simili
 effectu, *bucheidẽnq;* nominant, & *Indicum fatyrion*, radice candida & dura, commen-
 30 datiore quo crassior, rugosior, & albius fuerit, podagris vtili. Græci herbas pro-
 pe omnes libidinem stimulatẽs fere fatyriz voce cognominarũt. Non est omittẽ-
 dum genus hoc quod basilicon Græci, officinæ *Christi palmam* dicunt, folijs nigra
 plûbagine maculosis, reliqua superficie cynosorchi similis. Radix subest lutea ac
 35 instar manus effigie ramosa. Vsus eius ad erugandam cutem, ad neruorû dolo-
 res, & contra noxia medicamenta. Fertur & amuletum esse radix gestata. Semen
 ex vino sumptum nouem diebus comitiales sanat. In eundem effectum vinum
 diluitur herbæ decocto. Scobs radice propinatur in vino ad arcendã quartanã,
 quam & vomitione curat paulo ante accessionẽ pota. Radix fatyriz triphylli in
 40 vino austero ad opisthotonû bibitur. Eadẽ ante congressum præcipitur sumẽda,
 neruos enim intendit, concitatricẽq; vim habet ad venerem. Libidinem stimu-
 lari erythrono fatyrio, perinde vt scinco, tradunt. Radix cortice subgracili ac
 rufo, intus albugo, gustanti iucunda & sapore subdulcis. In môtibus apricis in-
 uenitur. Venerem (vt produnt) omnino, si manu teneatur radix, stimulat, eoque
 45 magis si bibatur in vino.

¶ *Horminon. Hedyfaron, securidaca. Onofma.* Cap. LXVI.

Orminum fatium Romani geminalem vocat, herba est simili-
 5 lis marrubio folijs, caule quadrangulo, semicubitali altitudine,
 circa quem calyculi prominent siliquarum effigie, ad radicem
 versus nutantes. In ijs duorum generum semen. Sylvestri rotun-
 dius, colore fusco: alterum nigrius & oblongum. Plinio duorum
 10 generum est, alteri semē nigrius & oblongum: alteri candidius
 semen & rotundius. Ne tamen quempiam nomenclationis aucupium remore-
 tur, est notandum aliquod esse cereale horminum, de quo Theophrastus, Gale-
 15 nus, & item Plinius inter fruges differunt, quod amarum nigrumq; est, nec cu-
 mino penitus absimile, dodrantali Plinio altitudine. Seritur cum sesama & irio-
 ne, omninoq; cum aestiuis ante Vergiliarum exortum. De hoc supra fusius inter
 segetes diximus. Alterum medicamentis potius quam frugibus annumerandum.
 Huic Plinius folium porri tradidit, ceteri marrubio simile fecerunt, qui error
 20 fatalis ferē Plinio fuit. Horminon dictum putamus quia venerē extimulet. Sed
 mirari subit, duarum herbarum insignium cognitionem medicis, pace tamen
 eruditorum dixerim, obsoleuisse, quae tamen vulgo tritissimae sint, & medicinis
 clarae. Horminū itaq; fatiuū, ea est quam rura nostra *orualam* vocant, vulgus vni-
 uersum *totam bonam*. Haec nusquam non in hortis sata provenit, folijs marrubio si-
 25 milis, caule semicubitali, quadrangulo, ab imo rufescēte, flosculo rubido, alaba-
 striculis circa scapum dehiscentibus, quae deorsum ad radicem spectant, in qui-
 bus diuersum semen recluditur. In sylvestri rotundum & fuscum inuenitur, in
 fatiuo nigrum & oblongum, cuius est vsus. Sylvestre horminū est quod *centrum*
gallinae vocant herbarij, & vulgus *saluiam transmarinam*, officinae *gallitricum*, melius
 30 *galli centrum* nominaturae. Enimvero salvia haec transmarina folio est fatiui hor-
 mini, satis ad saluiam accedente, vnde nomen vulgo duxit, caule sesquipedali,
 aspero, leniter hirsuto, & in quadrangulum striato, flore subcaesio, in aquilini ro-
 stri effigiem falcato, calyculis pluribus in terram depressis, in queis ad summum
 quatuor grana reperias, parua, rotunda, fuluescentia. Flos fatiuo in dilutum ru-
 35 borem inclinatus. Vtriq; figura in adunci rostri morem falcata. Calyces quadā
 siliquularum specie patent, semina complurimum quaterna ostendentes, qui in
 terram conuersi procumbant. Semine ad venerem stimulantem, ad oculorum
 argema & albugines vtuntur. Vtroq; tuso extrahuntur aculei ex corpore illito
 ex aqua. Folia ex aceto imposita panos per se vel cum melle discutunt: item fu-
 40 runculos prius quam capita faciant, omnesq; leniunt acrimonias. Horminū syl-
 uestre cum polenta contritū appetentiā veneris facit. Dioscoridi cum vino po-
 to semine venerem stimulare proditur. Argema albuginésq; cum melle purgat.
 Illitū ex aqua tumores discutit. Ex corpore aculeos illitū extrahit. Herba quo-
 que imposita ad eadem efficax est. Sylvestri vehementior natura, quare vnguen-
 45 tis, praesertim gleucino, miscetur. Hedyfaron, quod ab vnguētarijs pelecinos
 vocatur, frutex est folia ferēs ciceris, pusilla, folliculos modo corniculorū adun-
 cos, semen complexos rufum, securiculae ancipitis figura, quo argumento no-
 men inuenit amarum. Inter hordeum triticumq; provenit. Pelecinum in sege-
 tibus nasci dicit Plinius, fruticosa cauliculis, folijs ciceris. Semen in siliquis fert

corniculorū modo aduncis, ternis, quaternisve, quale gith noscitur, amarum, stomacho vtile. Additur in antidotis. Hedyfaron, quoniam peleciton à Græcis dicatur, à nostris securidaca, nomen habuit quòd semen bipennis effigiem æmulatur. Hac aphacen complexu necari Theophrastus tradit, lentem verò aparina connexu strangulari. Lentem securidaca, quam græci à similitudine peleciton vocāt, necari Plinius existimat, quæ sefellit vocabuli similitudo. nam græci lentem phacon, non aphacen dicunt. Sciebat hoc discrimen, sed librariorum culpam hallucinando suam fecit. quod mihi accidisse alicubi potuit, vt homini varia prode. Sed quomodo nominetur iam est ostendendum. Aliqui *fabam lupinam*, alij *herbum*, rura nostra *grauam*, quòd (vt existimo) tritico & hordeo, cum quibus alitur, suo complexu grauis sit, & molesta. Etenim ab vna radice multis flagellis emicat, ciceris similitudine, quam & folijs æmulatur. Siliquæ corniculorum modo aduncæ curuantur, in quibus flauum, pallidumq; & amarū semen concipitur, quod ancipitis securiculæ speciē gerit. Securidaca stomacho utilis. Additur in antidotis. Cum melle appositum ante consuetudinem prohibere partus existimatur. Semen ad laxandos intestinorum infarctus bibitur. Fugienda porò grauidis, quòd abortus faciat. Menses cit. Ante concubitum apposita concipiendi spem adimit. Onosma folia gerit anchusæ oblonga, mollia, ferè quatuor digitos proceras, duos lata, in terramq; iacentia, anchusæ proxima, sine caule, sine flore, sine semine. Subditur radix pusilla, quadā tenuis longa, infirma, tenuis, modice rubescens, in asperis locis. Plinio folia habet ferè ad tres digitos, in terra iacentia, tria, ad similitudinem anchusæ incisa, sine caule, sine flore, sine semine. Folia huius in vino sumpta partus euocant. Prægnans si edat eam aut supergrediatur, abortum facere dicitur.

¶ *Nymphæa. Androsaces. Asplenon.*

Cap. LXVII.

Nymphæa nascitur in paludibus & aquis stagnantibus, folijs Ægyptiæ fabæ sed minoribus, longioribus, paulum supereminentibus supra aquam, alijs demersis, pluribus ex vna radice, flore albo lilij similitudine, cui croci in medio sunt. Cum defloruerit vt rotundum malum aut caput papaueris extuberat, semine pullo, denso, lato, gustanti glutinoso. Caulem habet læuem nec crassum sed atrum, ægyptiæ fabæ similem, radicem quoq; nigram & asperam, clauæ similem, quæ reciditur autumnis. Nascitur, vt Plinius refert, in aquis, folijs magnis in summa aqua, & alijs ex radice prodeuntibus, flore lilio simili, & cum defloruerit capiti papaueris. in caule secatur autumnis. Nymphæa nata traditur à nymphea zelotypia erga Hercule mortua, quare heracleum vocant aliqui, alij rhopalon à radice clauæ simili. Laudatissima in Orchomeno & Marathon, in Creta quoq; vt Theophrastus putat. Bœotij appellant madon, qui & semen edunt. Nasci solet in lacustribus. Gerit folia super aqua, ampla, radix dulcis, & vt idem tradit, vulnere imposita sanguinē sistere dicitur. Vtilis & ad dysentericos epota. Duo eius fastigia. Vtraq; *nenuphar* ab officinis barbara voce vocatur. enimvero præcedens folio conspicitur orbiculato, læui, herbaceo, amplo, in stagnantibus aquis supernatante, flore candido, lilio simili, & cum defloruerit capite papaueris, in quo semen latum, amarum, pingue. scapus gracilis est & læ-

uis, radix nigra & ampla, dulcis, nodosa, clauæ formam repræsentans. Alterum
genus nymphææ simillimū supradictæ, sed radice alba, & aspera, flore luteo, ni-
tido, rosæ similitudine. Nascitur in Thessalia, Peneo amne. Est & alia Plinio nym-
phæa in Thessalia, amne Peneo, radice alba, capite luteo, rosæ magnitudine. In-
5 uenitur vbiq; apud nos in resedibus aquis aut pigro lapsu repentibus, *nenufaris*
etiam nomine, folijs minoribus, radice cãdida, flore luteo, rosæ similitudine, tu-
bere cum defloruit vt malum rotundo, aut in papauerini capitis effigiem con-
formato. Heraclea proprie vocatur, quæ flore sit lilij candido: vt Thessala, quæ
capite cernitur luteo, rosæ similitudine. Qui bibunt heracleam, duodecim die-
10 bus coitu geniturãq; priuari traduntur. Venerem in totum adimit heraclea, ea-
dem semel in quadraginta dies pota: somnia quoq; veneris à ieiuno pota, & in
cibo sumpta. Illita quoq; radix genitalibus inhihet nõ solum venerẽ, sed affluen-
tiam genituræ: ob id corpus alere, vocemque dicitur. Eadem ficcata aduersatur
aluinis. Heracleæ semen cum vino potum dysentericis auxilio est. Tenesmo ra-
15 dix eiusdem è vino bibitur. In vino quoq; pota lienẽ consumit. Dolores vesicæ
sedat ex vino. Manantia sanat vlcera. Heraclea maculas omnes emendat. Aluũ
leniter nymphæa soluit in vino austero. Trita plagis imponitur. Vlceribus pri-
uatim ijs, quæ calciamento facta sunt, prodest arida infricata. Alopecias replet
radix si trita linatur. Strangulatum vuluæ mensiũmq; difficultatem emendat:
20 item apposita nymphææ Thessalæ radix. Pota quoq; vteri doloribus medetur.
Sicca radix nymphææ Dioscoridi cœliacis dysentericisq; auxiliatur. Lienẽ ab-
sumit. Stomachi vesicæq; doloribus illinitur. Vitilignes tollit ex aqua. Alopecias
emendat cum pice. Insomnia veneris discutit pota, eiũsque imaginationes per
somnia adimit. Pota dies aliquot infirmat genitalia. Nomen sibi duxisse Dios-
25 corides existimat, quoniã aquosa peramet. Plurima inuenitur in Elide Anygro
amne, Haliarto Bœotia. Alterius nymphææ radix & semẽ bibuntur contra fœ-
minarum affluentiam. Nascitur in Thessalia, Peneo amne. Androsaces nasci-
tur in maritimis Syriae, herba tenuibus cirris, amara, sine folijs, folliculos in capi-
tibus continens, & in ijs semen. Plinio androsaces herba est alba, amara, sine fo-
30 lijs, folliculos in cirris habens, & in ijs semen. Nascitur in maritimis Histriae. Da-
tur hydropicis drachmis duabus tusa, aut decocta in aqua, vel aceto, vel vino,
vehementer enim vrinas cit. Datur podagris illiniturq;. Idem effectus est & se-
mini. Aquam subter fusam trahit, copiosam enim vrinã hydropicis elicit. Idem
effectus est semini pota & herbæ decocto. Podagris vtiliter illinitur. Viris reme-
35 dia suo nomine pollicetur. Asplenon alij scolopendron, alij asplenion, alij he-
mionion appellant, folijs est scolopendræ animali similibus, multis ab vna radi-
ce. Nascitur in petris & parietibus siliceis & opacis, neq; florẽ, neq; caulem, neq;
semen habens. Folia polypodij modo incisa. hæc à terra sufflauerunt, hirsuta, super-
ne coloris herbacei. Asplenium, vt Plinius ait, sunt qui hemionion vocant, folijs
40 trientalibus, multis, radice limosa, cauernosa sicut filicis, candida, hirsuta. Nec
caulem, nec florem, nec semen habet. Nascitur in petris, parietibusq; opacis, hu-
midis. Laudatissima in Creta, vbi repertam Victruuius adfirmat circa Potereũ
amnem, qui duas vrbes Gnoson & Cortynam interlabitur, parte quæ ad Corty-
nam spectat, pecoribus sine liene inuentis, quia herbã hanc roderent: altera par-
45 te quæ ad Gnosum est, lienẽ habentibus, quia ibi herba illa nõ appareret. Theo-

phraſtus hemionion hanc appellat, folio ſcolopédrij, radice multiplici ac tenui, montuoſas petroſáſq; planities amantem. Delectari cibo eius mulas, ob id datum ei nomen. Fœminas ſterileſcere quæ hanc in cibũ ſumpſerint, admixta mulæ vngula & corio. Sunt qui ſemine potius, cū non derma ſed ſperma in Theophrasto legant. Quòd autem folio ſcolopendrij depinxit eam, non aliud genus quàm ſcolopendrion, ſiue quod idẽ eſt aſplenon haberi voluit Theophrastus: ſed ſcolopendram diminutionis formula quaſi dicas ſcolopédruſam, vel minorem ſcolopendram intellexit. Cuius iudicio Dioſcorides ſubſcripſit, ei folium ſcolopendræ animali ſimile reddens. Theodorus ſcolopendrion linguam ceruinam interpretatur, ſed quàm recte nescio. Aſplenon ſiue ſcolopendrion, ea eſt herba quam totis officinarum chorus herbariorũq; *ceteracum* vocat vel *ceterac*, ſine caule, ſine flore, ſine ſemine, pediculo nigro, folio primũ conuoluto, lanuginoso: mox dextantali, anguſto, corrugato, ſuperne viridi, fuluis neruulis imbricato, variatõq; vtrinq; filiculæ modo diſſecto, radice eiufdẽ. In petris inuenitur & opacis parietibus. Gaudet humidis. Huius foliorum iure in aceto decocto per dies quadraginta pota lienẽ abſumi aiunt. Eadem huic viſceri linuntur. Sedant etiam ſingultus, non danda fœminis, quoniam ſterilitatem facit. Folia in aceto feruefacta, vt Dioſcoridi placere video, per dies quadraginta pota lienem abſumunt, quibus etiã contritis idem viſcus illini contuenit. Stranguriæ & regio morbo prodeſt, ſingultum ſedat, calculos in veſica comminuit. Per ſe vero, aut cum liene muli adalligata ſterilitatẽ adferre creditur. ad quẽ vſum illuni nocte effodiendam præcipiunt.

¶ Hemionitis. Anthyllis. Anthemis.

Cap. LXVIII.

Hemionitis, quam aliqui ſplenion vocant, folium fert dracunculi & lunatum, radice multiplici coheret tenuiq; nunquam florem, neq; ſemen, neq; caulem gignit. Nascitur in petris, aſtero ſapore. Ex aceto pota lienem inanit. Hemionitis videtur eſſe quam Plinius teucrion, quòd eam Teucer inuenerit, quidã hemionion vocant, ſpargentem iuncos tenues, folia curua, aſperis locis naſcentem, aſtero ſapore, nunquam florentem: neq; ſemen gignit. Medetur lienibus. Conſtatq; ſic inuentã, Cum exta ſuper eam proiecta eſſent, fertur adhæſiſſe lieni, eãmq; exinanit, ob id à quibuſdam ſplenion vocatur. Narrant ſues qui radicem eius edunt ſine illo viſcere inueniri. Eadem hemionitidi ferẽ à Dioſcoride tributa ſunt. Nam quòd Plinius iuncos tenues ſpargentẽ deſcribit, Dioſcorides multiplici radice & exili demonſtrauit: quòd ille folijs euruĩs, iſ folijs dracuntij lunæ modo incuruis deliniat, id eſt *μυροειδῆς*. Ea cognoscitur eſſe quæ falſo nũc ab officinis & herbarijs *ſcolopendria* nominatur, pleriq; lingua ceruina. nãq; folium fundit dracunculi, inſtar corniculantis lunæ falcatũ. Radicibus coheret multis, exilibus, nunquã floſcens, nec caulem aut ſemen pariẽs, in petroſis nata, aſtero ſapore. Inſunt ei à tergo veluti ſeſſiles neruulorũ fibræ, quæ paulum in verſus vtrinq; digeſtæ prominẽt. Sunt qui hemionon eam eſſe putent quam Hispania *herbam ocularem* vocat, qua plurimũ mulæ delectentur, indẽq; nomẽ inuenit: ſed hallucinantur, quoniam lenticulæ florẽ & caulem facit, quibus hemionion herbam pleriq; omnes viduam teſtantur. Anthyllis duorum generum

folijs & ramis lenti simillima, palmi altitudine, ramis rectis, folijs mollibus, radice tenui, oblonga, falsuginosis, apricis nascente, subsalsa gustanti. Altera est anthyllis aiugæ vocatæ similis ramos & folia, sed asperior, hirsutior, breuior, flore purpureo, odoris admodum grauis, radice erratici intubi. Anthyllion Plinio, quod aliqui vocant anticelliū, duorum generum, folijs & ramis lenticulæ similis, palmi altitudine, fabulosis & apricis nascens, subsalsa gustanti. Altera chamæpityos similis, breuior, & hirsutior, purpurei floris, odore grauis, in saxosis nascens. Prior vuluis aptissima est, ex rosaceo & lacte imposita, etiā vulneribus. Bibitur in straguria tribus drachmis. Altera bibitur in duritia vuluarum, & in torminibus, & in comitiali morbo, cum melle & aceto quatuor drachmis. Altera est anthyllis chamæpityos similis, flore purpureo, odoris grauis, radice intybi. Anthyllida posteritas falsolā vocauit, nam & ex ea salem fieri memoriæ proditū est. nam palmū alta cernitur, lenticulæ similis, folio molliore, radice exili, gustu falsiuscula. Inuenitur falsis locis & apricis. Altera eodem cęsetur nomine, nēpe falsolæ, chamæpityi similis, nisi quod humilior est atque lanuginosior, flore purpureo, graui odore, radice cichorij. Anthyllis in vino pota vesicas vitijs liberat, sanguinem sistit. Bibitur renum doloribus, vrinæque difficultatibus quatuor drachmis. Vuluarum duritiam emollit ex rosaceo & melle imposita. Medetur etiam vulneribus. Altera quæ chamæpityos, hoc est aiugæ similitudinem refert, cum aceto & melle pota comitiales sanat. Paulus hac in tumore pedum vtitur ex aceto macerata. Eam ex iuarum genere putant esse quæ pinum non oleant, arthriticam inde dictam, quod tumentibus articulis medeatur. Anthemis aliquibus eranthemon vocatur, quoniam vere floreat: alij chamæmelon, quoniam odorem habeat mali. Haud alio nomine vulgo insignior, quàm quod ab odore mali appellatur chamæmelon. Tria eius genera flore tantum distant, ramis palmum non excedentibus, fruticosis, & frequentes alas spargentibus, paruis exilibusque: præterea capitulis rotundis, flores intus aureos continentibus, foris candidos, aut melinos, aut purpureos, in orbem folijs minutis vt rutæ. In macro solo aut iuxta semitas colligitur vere. Magnis laudibus celebratur ab Asclepiade. Aliqui, vt Plinius testatur, leucanthemida vocant, alij leucanthemon, alij eranthemida, quoniam vere floreat, alij chamæmelon quoniam odorem mali habeat, nonnulli melanthe vocant. Genera eius tria flore tantum distant palmum non excedentia, paruisque floribus vt rutæ, candidis, melinis, aut purpureis. In macro solo aut iuxta semitas legitur vere, & in coronamēta reponitur. Mira anthemidis natura, quod à summo florere incipit, cum cæteræ omnes quæ particulatim florent, ab ima sui parte incipiant. Theophrastus anthemion & anthemion appellat, duo genera constituens, vnum eius quæ ab radice duntaxat est foliata, alterum quæ caule tantum. Deflorere vtrunque incipit cacuminibus, cum cæteræ ab imo incipiant, flore candido, in orbem medijs herbaceo, semini colos qui flori: decidere hoc sicut spinosis, conceptaculo inani relicto. Hippocrates, vt arbitror, euanthemion nominat. Theodorus anthemion pro melanthio videtur intellexisse, vt qui nigellam interpretatus sit. Omnibus officinis interpolato nomine Græco, & vulgo *camomilla* dicitur, notior quàm vt debeat repræsentari, palmi altitudine, surculosa, cauliculis exilibus, folijs adeo angustis, minutis, luteo semine, capitellis primū virentibus, mox luteis, quæ per ambitum circundantur flosculis vel melinis, vel can

didis, vel purpureis. Nam flore solum distinguuntur tria genera: tametsi eum qui colossinus est, foliorum fruticisque; amplitudine maiusculum esse volunt, atque proprie eranthemon dici. Herba topiaria est. A summo contra ceterarum morem florem auspicatur. Dantur omnium folia drachmæ unius pondere contra serpentium ictus. Pellit mortuos partus, item menstrua in potu & urinam calculosque; inflationes, iocinerum vitia, bilem suffusam, ægilopia. Commanducata manantes ulcerum eruptiones sanat. Ex omnibus ijs generibus ad calculos efficacissima est, quæ florem habet purpureum, cuius & foliorum & fruticis amplitudo maiuscula est. hanc proprie quidam eranthemon vocant. Tempore verno medici folia tusa in pastillos digerunt, item florem & radicem. Nechepson Aegyptius, ut refert Aëtius, suadet florē chamæmeli purum legi, & pila tritum in mediocres pastillos adiecto primæ notæ oleo cogi, febricitantibusque; à vertice capitis ad calcem illini, mox operimentis ut sudor euocetur integri, qui si abunde profluxerit, eos protinus liberari promittit. Anthemis calculos eicit. Inest, ut Dioscoridi placet, floribus, folijs, radici calfaciendi extenuandique; vis. Menses potu & in sessione pellunt, item partus, urinam, calculosque. Aduersus inflationes & ilei tormenta bibuntur. Bilem suffusam expurgat, iocinerum vitia tollunt. Decocto earum vesicæ fouentur. Ex omnibus ijs generibus ad calculos efficacissima est, quæ florē fert purpureum, cuius amplitudo maiuscula est. hanc proprie eranthemon vocat, Ea quæ leucanthemos & quæ chrysanthemos cognominatur vehementius urinam cient. Aegilopijs illitæ medentur. Commanducatae eruptiones ulcerum in ore sanant. Ad perunctiones utuntur in febribus quæ circuitu remeant. Reponuntur & flores & folia separatim contusa, & in pastillos digesta. Siccatur quoque radix, & vsu poscete interim partes duas herbæ, floris aut radicis vnam, interim contra floris duas & herbæ vnam dari conuenit, alternis geminatis potionibus, in singulos dies in vino mulso diluto.

¶ *Parthenium. Buphtbalmum.*

Cap. L X I X.

Parthenium aliqui amaracum vocant, folijs coriandri, tenuibus. flores candidi per margines erumpunt, medio lutei, odore subuiroso, sapore amaro. Parthenion officinae simul & herbarij hodie *matricariam* vocant, rura *maronam*. siquidē ea matricaria folijs est coriandri tenuibus, flore per ambitum albo, intus melino, odore graui, sapore amaro. Nascitur in sepibus & alijs permultis locis. Matricariam dictam inde putauerim, quod mulieribus vteri causarijs & strangulationi vuluæ opportunis suo viroso odore medeatur. Nec aliter à Galeno Pauloque quàm amaracus vocatur, quod & parthenion aliquibus amaracum dici testatur. Celsus apud nos muralem herbam parthenion & perdicion appellari perhibet. Ego de alia parthenio muralem herbam dixisse autumo, quæ non in sepibus, sed in muris parietibusque nascitur, ob id & parietaria vulgo nominata. Quod & Plinius quoque sequi videtur, qui parthenion & perdicionem à nostris herba vrceolaris vocari testis est, folio similis ocimo, nigrior tantum, nascens in tegulis parietibusque. Monstrata Pericli somno à Minerua, quare parthenium vocari coepta: assignaturque ei deæ, cum vernula carus Pericli Atheniensium principi, cum is in arce templum ædificaret, repissetque; super altitudinem fastigij, ceci-

diffet, hac herba dicitur sanatus, contra lapsus & præcipitia & vehiculorū euer-
siones singulari. Hallucinantur qui *cotulam* vulgo dictam, partheniū esse putent,
cum foliū ei fœniculi, parthenio coriandri tribuatur. Sapore etiam dissident, qui
in parthenio amarus est, nō in cotula. Parthenium siccatum & cum melle potū
5 epithymi modo pituitam bilémq; detrahit per inferna. Suspiriosis quoq; & me-
lancholicis datur herba ipsa floribus demptis. Contra calculos & anhelationes
potu perquam utilis est. Prodest decoctum eius ad insidendum in duritia vul-
uarum & inflammationibus. Illinitur sacro igni & collectionibus cum flore.

Buphthalmon, Romani boariā appellauere. Cauliculos habet teneros ac sub-
10 tenues, folijs fœniculi, floribus luteis, maioribus q̄ anthemidis, qui similes sunt
oculis, vnde nomē. In campis & circa oppida nascitur. Est Plinio buphthalmos
similis boum oculis, folio fœniculi, circa oppida nascens, fruticosa, caulibus qui
manduntur decocti, quidam cachlan vocāt. Huc facit quod Alcman poeta cal-
chan siue cachlan, hoc est buphthalmon ita nominat, vt aureū torquem ex eius
15 floribus constare demonstrat,

Χρυσίον ὀφθαλμῶν ἐκδινῶν πετρίλοισι κάχλαι.

Inuenio chalcen vocari purpuram, & herbam qua purpura tingitur, apud Pho-
cionē grammaticum. Nicolaus Damascenus lacum sub Alpes esse scribit mul-
torum stadiorum circuitu, vbi toto ferè anno flores suauissimi odoris & coloris
20 præstantissimi per ambitum visantur similes buphthalmo. Ea facile Plinio puta-
retur buphthalmos esse, quam rustici bouis oculum, & officinæ *cotulam* ab odo-
re *fœtidam* appellant. siquidem similem boum oculis florem habet, folia fœnicu-
li, fruticosa: nec aliter florem explicat, quæ satis cotulæ cognomēto fœtidæ con-
gruunt. Buphthalmon eandem esse Dioscoridi cum chrysanthemo vocata non-
25 nulli putant, in qua ferè eadē repetit, chrysanthemon tradens ab aliquibus bu-
phthalmon vocari herbam teneram, fruticosam, læues proferentē cauliculos, &
multifida folia, flores supra modum splendentes, luteos, orbem oculi imitantes,
vnde nomē traxit. Cæterū lutei flores & buphthalmo & chrysanthemo à Dios-
coride tribuuntur, cotulæ albi potius per margines, luteo medio, ita vt candida
30 floris folia luteum mediū cingant, à floribus anthemidis non nisi sola magnitu-
dine differētes, quando grandiores flores cotulæ quàm anthemidis conspiciun-
tur, reliqua facie quàm simillimi. Quare etsi cætera conueniant, flos tamen pi-
cturæ Dioscoridis dissentire cognoscitur. Porrò in macerijs apud nos inuenitur
& ruderibus herba cauliculis teneris, exilibus, folijs multifidis, digitum latis, flo-
35 re supra modum splendente, luteo, orbem oculi bouis exprimente ita vt ima-
ginis rudimenta reluceant. Rura nostra, nam ab officinis nullum extorquere no-
men potuimus, quòd aureo fulgore resplendeant flores vniuersi, vt luteo quo-
dam splendore collucescere cernantur, *croceā* nomināt *camomillam*. Ea satis Dios-
coridis picturæ respōdet. Propter oppida nascitur, & caules oleris vice mandun-
40 tur. Democritus philosophus batrachion, quod nos ranunculū appellamus, chry-
santhemon esse cēset, folijs vt ait apij, maiusculis, flore aureo, cuius altitudo fere
sesquipalmum non excedat. Vbi emicat chrysanthemon aquam idem subesse
testatur, & hoc habent signum aquilegi. Cotulam Sueffionenses mei *canesonem*
vocant, quasi *canulam*, quòd herba in dilutum virorem canescat, apiarijs optime
45 cognitā, qui hac suas fricant manus, vel secum habentēs gestant cum alucaria

castranda sunt, aut sæuientium impetus sunt cohibendi, illico furore sensu huius edomito mitescunt. Nam etsi flos sit pulcherrimus, ita vt apes amœnitate huius illectæ eminus aduolent, huic tamē non insidunt, sed herbam totā perosæ diffugiunt, vel certe gustato flore protinus fastidio sæ transuolant. Nam apiculæ muscæq; quæ conuenientes ramis huius cohæserunt, emoriuntur, argumēto quòd hunc fruticem demortuis apibus aut muscis inuenies semper onustum, ita apibus aduersatur. Buphthalmos herba duritias cum cera discutit, tumores sedat. Arquatis, qui subinde bibant, colorem bonum ad tempus reddi prædicant.

¶ *Pæonia. Lithospermon.*

Cap. LXX.

Pæonia siue glycyfide caulem habet duūm palmorū, comitan-¹⁰
tibus multis stolonibus, folia masculæ iuglandi similia, fœminæ
smyrniij. In cacumine siliquas Græcis nucibus similes fert. aper-
tis ijs semina inueniuntur, granis rubētibus, numerosis, exiguis,
similitudine acinorum mali punici, alijs nigris in medio, ac pur-
pureis, quinq; vel sex. Radices maribus crassitudine digiti, alti-¹⁵
tudine palmea, candidæ astringentēsq; linguam gustu: fœminis ceu glandes cir-
citer octo vel septē asphodeli modo coaceruantur. Vetustissima inuentu pæo-
nia est, nomēq; authoris retinet: quā quidam, vt Plinio placet, pentorobon ap-
pellant, alij glycyfiden. Hæc quoq; difficultas est, quòd eadem aliter alibi nun-
cupatur. Nascitur in opacis montibus, caule inter folia digitorū quatuor feren-²⁰
te in cacumine veluti græcas nuces, quatuor aut quinq;. Inest ijs semen copio-
sum, rubrū, nigrūmq;. Nomen in officinis seruat. Vulgus *piuoniam* vocat, enim-
uero fruticosa est, caulibus sesquipede altioribus, folijs in mari iuglandis sed mi-
noribus, in fœmina smyrniij modo laciniatis, floris calyce roseo, quo decedente
plurimū quini subriguntur hirti crassiq; folliculō, mox resupinandi. Iis fatiscen-²⁵
tibus variū intus semē alterno coloris cōtextu, mirabili naturæ decreto, siliquis
sensim dehiscētib; hic baccas ex atro, illinc acinos cocco rutilare videre sit.
Quod & admirationē simul & voluptatē intuentibus adfert, virili & fœmineo
sexu distinguitur. Muliebri folia myrrham redolent, & dēsiora sunt. Radix sex
aut octo glandibus cōstans videtur. Mas glandosam quoq; habet radicem, per³⁰
interualla torosam, palmi altitudine, digitum crassam & candidam: fœmina nu-
merosiorē, Plinius & glycyfiden, quam aliqui pæoniam vocant, alibi ita descri-
ptam reliquit, Caulem habet duūm palmorū, comitantibus duobus aut tribus
agnatis, cute lauri subrutila, folia qualia isatis pinguiora, rotundioraq; & mino-
ra. Semen in siliquis, aliud grano rubente, aliud nigro. Duo eius genera sunt. Fœ-³⁵
mina existimatur, cuius radicibus ceu balani longiores, circiter octo aut sex, in-
hærent: mas plures habet, quoniam non vna radice nixus est, palmi altitudine,
candidaq; ea gustu astringit. Fœminæ folia myrrham redolent & dēsiora sunt.
Nascuntur in syluis. Radices fructūmq; legi noctibus præcipiūt, quia picus mar-
tius interdū facere in oculos impetum dicatur: alioqui effodiētibus radicē pæo-⁴⁰
niæ sedes procidit, si Theophrasto credimus. Magna id vanitate ad ostentatio-
nem rei fictum Plinius arbitratur. Glycyfida porro dicta est pæonia, q̄ acinos
mali punici similes habere videatur. nam sidam, malum punicum à Bœotis vo-
cari suprā docuimus. Hanc & ephialtion vocabant antiqui, vtpote cū aduersus